Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Finanssivalvonnasta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Finanssivalvonnasta annettua lakia. Esityksen tarkoituksena on panna kansallisesti täytäntöön kaksi Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta, joilla muutetaan OTC-johdannaisia, keskusvastapuolia ja kauppatietorekistereitä koskevaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta.

Kansalliseen lainsäädäntöön ehdotettavat muutokset kohdistuisivat pääsääntöisesti Finanssivalvonnan toimivallan alaan kuuluvien hallinnollisten seuraamusten täsmentämiseen. Sääntelymuutokset rajoittuisivat lähinnä määritysvelvollisuuden laiminlyöntiä koskeviin tilanteisiin sekä reilujen, kohtuullisten, syrjimättömien ja avoimien kaupallisten ehtojen vastaisesti tapahtuvaan määrityspalveluiden tarjoamiseen.

Muilta osin asetukset ovat sellaisenaan sovellettavaa oikeutta, eivätkä edellytä ehdotettuja laajempia kansallisia lainsäädäntömuutoksia.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arvopaperimarkkinalakia, siten että pk-yritysten kasvumarkkinalla listattu liikkeeseenlaskija olisi velvollinen sisällyttämään sisäpiiriluetteloihin henkilöt, joilla on pääsy sisäpiiritietoon ja jotka työskentelevät niille työsopimuksen perusteella tai muuten suorittavat tehtäviä, joiden kautta niillä on pääsy mainittuihin tietoihin.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lisäksi kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annettua lakia. Muutoksen tarkoituksena on panna kansallisesti täytäntöön sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvalvontaa koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin täsmentävä säännös suuria toimeksiantoja koskevasta hinnanmuutosvälistä.

Maksulaitoslakiin tehtäisiin teknisluontoinen muutos.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja viimeistään 1.4.2020 lukuun ottamatta arvopaperimarkkinalain muutosta, jonka on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ....1
PERUSTELUT....4
1 Asian tausta ja valmistelu....4
1.1 Tausta....4
1.2 Valmistelu....4
1.2.1 Tarkasteluasetus....5
1.2.2 Valvonta-asetus....6
1.2.3 Pk-yritysten listautumisasetus....7
2 EU-säädösten tavoitteet ja pääasiallinen sisältö....8
2.1 Tarkasteluasetus....8
2.2 Valvonta-asetus....10
3 Nykytila ja sen arviointi....12
3.1 Voimassa oleva lainsäädäntö....12
3.1.1 Laki Finanssivalvonnasta....12
3.1.2 Laki arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta....13
3.1.3 Laki kaupankäynnistä rahoitusvälineillä....13
3.1.4 Laki Finanssivalvonnan valvontamaksusta....13
3.1.5 Sijoituspalvelulaki....14
3.1.6 Laki luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisusta....14
3.2 Oikeuskäytäntö....15
3.3 Nykytilan arviointi....15
3.3.1 Tarkasteluasetuksen edellyttämät kansalliset täytäntöönpanotoimet....15
3.3.2 Valvonta-asetuksen edellyttämät kansalliset täytäntöönpanotoimet....16
3.3.3 Pk-yritysten listautumisasetuksen edellyttämät kansalliset täytäntöönpanotoimet....17
3.3.4 Hinnanmuutosvälisääntelyn täsmennys....17
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset....17
4.1 Keskeiset ehdotukset....17
4.1.1 Laki Finanssivalvonnasta....17
4.1.2 Arvopaperimarkkinalaki....19
4.1.3 Laki kaupankäynnistä rahoitusvälineillä....20
4.1.4 Maksulaitoslaki....20
4.2 Pääasialliset vaikutukset....20
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset....20
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan....21
5 Lausuntopalaute....22
6 Voimaantulo....23
7 Toimeenpano ja seuranta....23
8 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys....23
LAKIEHDOTUKSET....25
1. Laki Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta....25
2. Laki arvopaperimarkkinalain 12 luvun muuttamisesta....26
3. Laki kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain 3 luvun 20 §:n muuttamisesta....27
4. Laki maksulaitoslain 8 a §:n muuttamisesta....27
LIITE....29
RINNAKKAISTEKSTIT....29

1. Laki Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta 29
2. Laki arvopaperimarkkinalain 12 luvun muuttamisesta 31
3. Laki kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain 3 luvun 20 §:n muuttamisesta .32
4. Laki maksulaitoslain 8 a §:n muuttamisesta 33

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta määritysvelvollisuuden, määritysvelvollisuuden keskeyttämisen, raportointivaatimusten, sellaisten OTC-johdannaissopimusten riskienpienentämistekniikoiden, joille ei ole tehty keskusvastapuolimääritystä, kauppatietorekisterien rekisteröinnin ja valvonnan sekä kauppatietorekistereitä koskevien vaatimusten osalta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/834, jäljempänä *tarkasteluasetus*, jolla muutetaan OTC-johdannaisista, keskusvastapuolista ja kauppatietorekistereistä annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 648/2012, jäljempänä *EMIR-asetus* tai *markkinarakennetoimija-asetus*. Asetuksen muutosehdotukset ovat osa komission sääntelyn toimivuutta ja tuloksellisuutta koskevaa Euroopan komission ohjelmaan (*REFIT*). Ohjelmalla pyritään varmistamaan, että EU:n lainsäädännöllä tuotetaan tuloksia kansalaisille ja yrityksille tehokkaasti, vaikuttavasti ja mahdollisimman pienin kustannuksin.

Lisäksi esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta keskusvastapuolten toimilupamenettelyjen ja niihin osallistuvien viranomaisten sekä kolmansien maiden keskusvastapuolten tunnustamista koskevien vaatimusten osalta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/2099, jäljempänä *valvonta-asetus*, jolla muutetaan EMIR-asetusta Euroopan unionissa ja kolmansissa maissa perustettujen keskusvastapuolten (*central counterparties, CCP:t*) osalta. Keskeisenä syynä asetuksen antamiseen oli Yhdistyneen kuningaskunnan mahdollinen eroaminen Euroopan unionista ja tämän tapahtuman vaikutukset sinne sijoittuneisiin keskusvastapuoliin sekä Euroopan johdannaismarkkinoiden määritystoimintaan.

Lisäksi esityksen valmisteluun on johtanut pk-yritysten kasvumarkkinoiden edistämistä koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/2115 direktiivin 2014/65/EU sekä asetusten (EU) N:o 596/2014 ja (EU) 2017/1129 muuttamisesta pk-yritysten kasvumarkkinoiden käytön edistämisen osalta, jäljempänä *pk-yritysten listautumisasetus*. Pk-yritysten listautumisasetus kuuluu keskeisenä osana EU:n pääomamarkkinaunionia koskeviin toimenpiteisiin. Asetuksella pyritään edelleen edistämään ja syventämään yhteismarkkinaa.

Hinnanmuutosväliä koskeva sääntelytäsmennys on sijoitettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/2034 sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvalvonnasta ja direktiivien 2002/87/EY, 2009/65/EY, 2011/61/EU, 2013/36/EU, 2014/59/EU ja 2014/65/EU muuttamisesta, jäljempänä *vakavaraisuusdirektiivi*, yhteyteen. Sääntelyn täsmentämiseen suurten toimeksiantojen osalta on päädytty markkinakokemusten valossa ja tavoitteena on varmistaa pörsseille ja kauppojen sisäisille toteuttajille yhdenvertaiset toimintamahdollisuudet.

Lopuksi maksulaitoslakiin (297/2010) tehtäisiin erillinen teknisluontoinen korjaus.

1.2 Valmistelu

Esitysluonnos on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä. Valtiovarainministeriö pyysi 9.9.2019 päivätyllä lausuntopyynnöllä[1] tarkemmin yksilöidyiltä vastaanottajilta lausuntoa

[1] https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=VM098:00/2019

luonnoksesta. Lausuntoaika päättyi 18.10.2019, johon mennessä lausuntopyyntöön vastasi kymmenen tahoa, joista neljä antoi lausunnon. Valtiovarainministeriö julkaisi lausuntokierroksella saadusta lausuntopalautteesta lausuntoyhteenvedon[2] valtioneuvoston hankesivuilla 1.11.2019.

1.2.1 Tarkasteluasetus

EMIR-asetuksen 85 artikla sisältää niin sanotun uudelleentarkastelulausekkeen, jonka mukaan komissio tarkastelee asetusta, ja julkaisee siitä kertomuksen sekä mahdolliset ehdotuksensa. Marraskuussa 2016 komissio julkaisi EMIR-asetusta koskevan raportin (Komission kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle OTC-johdannaisista, keskusvastapuolista ja kauppatietorekistereistä 4.7.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012 85 artiklan 1 kohdan mukaisesti, COM(2016) 857 lopullinen[3]). Raportissa komissio nosti esiin tarpeen pienentää sääntelystä johtuvia epäsuhtaisen isoja kustannuksia ja hallinnollista taakkaa pienten vastapuolten osalta. Lisäksi tavoitteeksi asetettiin asetuksen sääntöjen yksinkertaistaminen ilman, että lainsäädännön tavoitteet vaarantuvat.[4]

Varsinaisen asetusehdotuksen EMIR-asetuksen muuttamisesta komissio antoi 4.5.2017 (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta määritysvelvollisuuden, määritysvelvollisuuden keskeyttämisen, raportointivaatimusten, sellaisten OTC-johdannaissopimusten riskienpienentämistekniikoiden, joille ei ole tehty keskusvastapuolimääritystä, kauppatietorekisterien rekisteröinnin ja valvonnan sekä kauppatietorekistereitä koskevien vaatimusten osalta, KOM(2017) 208 lopullinen[5]). Samana päivänä ehdotuksesta annettiin myös komission tekemä vaikutusarvio (SWD/2017/0148 final[6]).

Muutosehdotuksesta annettiin eduskunnalle valtioneuvoston kirjelmä 15.6.2017 (Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen muuttamisesta OTC-johdannaisten määritysvelvollisuuden ja raportointivaatimusten osalta (markkinarakennetoimija-asetuksen muuttaminen), U 34/2017 vp[7]). Valtioneuvoston keskeisimpänä neuvottelutavoitteena oli muun muassa varmistaa sääntelyn tasapuolinen ja oikeamittainen kohdentuminen erilaisten vastapuolten välillä. Tarvetta kumota kansallista voimassaolevaa sääntelyä ei valvonta-asetuksen myötä syntyisi, sillä keskusvastapuolia koskeva EMIR-asetuksen kanssa ristiriidassa oleva kansallinen lainsäädäntö kumottiin EMIR-asetuksen kansallisen voimaan saattamisen yhteydessä vuonna 2013. Valtioneuvosto kannatti pienten finanssialan vastapuolen jättämistä määritysvelvollisuuden ulkopuolelle, sillä niiden tekemien OTC-johdannais-

[2] https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=VM098:00/2019
[3] COM(2016) 857 lopullinen, saatavilla: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=COM:2016:857:FIN
[4] COM(2016) 857 lopullinen, s. 12—13
[5] KOM(2017) 208 lopullinen, saatavilla: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=COM%3A2017%3A0208%3AFIN
[6] COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT IMPACT ASSESSMENT Accompanying the document Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EU) No 648/2012 as regards the clearing obligation, the suspension of the clearing obligation, the reporting requirements, the risk-mitigation techniques for OTC derivatives contracts not cleared by a central counterparty, the registration and supervision of trade repositories and the requirements for trade repositories, saatavilla: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=SWD:2017:148:FIN
[7] U 34/2017 vp, saatavilla: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/U_34+2017.aspx

ten merkitys on pieni systeemiriskin kannalta. Valtioneuvosto tuki myös raportointivelvollisuuden siirtämistä finanssialan vastapuolelle ja ehdotusta kolmannen maan toimivaltaisten viranomaisten pääsystä kauppatietorekisterin tietoihin. Lisäksi valtioneuvosto piti tärkeänä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten riittävää tiedonsaantia kolmansien maiden keskusvastapuolten toiminnasta, niiden määritettävänä olevista johdannaisista ja määritysosapuolista[8].

Tarkasteluasetus annettiin 20.5.2019 ja virallisessa lehdessä se julkaistiin 28.5.2019[9]. Asetus tuli voimaan 17.6.2019 ja sitä on sovellettu pääsääntöisesti tästä päivästä lukien, lukuun ottamatta eräitä säännöksiä, joita sovelletaan myöhemmin asetuksessa tarkemmin yksilöidysti.

1.2.2 Valvonta-asetus

Komissio antoi 4.5.2017 tiedonannon rahoitusmarkkinoiden kriittisten infrastruktuurien haasteisiin vastaamisesta ja pääomamarkkinaunionin kehittämisestä, (COM(2017) 225 final[10]). Tiedonannossa todettiin, että EMIR-asetukseen on tarpeen tehdä muutoksia, jotta rahoitusvakauden varmistavaa ja pääomamarkkinaunionin kehittämistä sekä syventämistä tukevaa kehystä voitaisiin parantaa. Komissio julkaisi asetusluonnoksen EMIR-asetuksen muuttamisesta koskevaksi sääntelyksi 13.6.2017 (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksesta Euroopan valvontaviranomaisen (*Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen*) perustamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 1095/2010 muuttamisesta sekä asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta keskusvastapuolten toimilupamenettelyjen ja niihin osallistuvien viranomaisten sekä kolmansien maiden keskusvastapuolten tunnustamista koskevien vaatimusten osalta, COM(2017) 331 final[11]). Samana päivänä ehdotuksesta annettiin myös komission tekemä vaikutusarvio (SWD(2017) 246 final[12]).

Muutosehdotuksesta annettiin eduskunnalle valtioneuvoston kirjelmä 7.9.2017 (Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi keskusvastapuolten toimilupamenettelyjen ja tunnustamista koskevien vaatimusten muuttamiseksi ja suosituksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi Euroopan keskuspankin perussäännön muuttamisesta (keskusvastapuolten valvonta), U 48/2017 vp[13]).

EU-säädöksen neuvotteluissa valtioneuvosto piti perusteltuna keskusvastapuolten toimilupamenettelyjen ja niihin osallistuvien viranomaisten roolin muuttamista EU-painotteisemmaksi. Valtioneuvosto katsoi, että komission asetusehdotuksessa keskusvastapuolten toimilupiin ja val-

---

[8] U 34/2017 vp, s. 9—11

[9] Virallinen lehti 28.5.2019, s. 42—63, saatavilla: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=OJ:L:2019:141:TOC

[10] COM(2017) 225 final, saatavilla: https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2017/EN/COM-2017-225-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF

[11] COM(2017) 331 final, saatavilla: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52017PC0331

[12] COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT IMPACT ASSESSMENT Accompanying the document Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EU) No 1095/2010 establishing a European Supervisory Authority (European Securities and Markets Authority) and amending Regulation (EU) No 648/2012 as regards the procedures and authorities involved for the authorisation of CCPs and the requirements for the recognition of third-country CCPs, saatavilla: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/com-2017-331_en

[13] U 48/2017 vp, saatavilla: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/U_48+2017.aspx

vontaan siirtyviä vastuita olisi voitu siirtää jopa laajemminkin EU-tasolle. Lisäksi valtioneuvosto tuki yleisesti tavoitetta vähentää kolmansien maiden keskusvastapuoliin liittyviä riskejä ja niistä aiheutuvaa systeemiriskiä. Ehdotus Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaisen, jäljempänä *ESMA*, yhteyteen perustettavasta keskusvastapuolikomiteasta ja sille annettavista keskusvastapuolten toimilupiin ja valvontaan liittyvistä tehtävistä oli valtioneuvoston näkemyksen mukaan lähtökohdiltaan kannatettava. Viranomaisten vastuusuhteita ei kuitenkaan pidetty täysin selkeänä.

Valvonta-asetus annettiin 23.10.2019 ja virallisessa lehdessä se julkaistiin 12.12.2019[14]. Asetus tuli voimaan 1.1.2020 ja sitä on sovellettu pääsääntöisesti tästä päivästä lukien, lukuun ottamatta eräitä säännöksiä, joita sovelletaan myöhemmin asetuksessa tarkemmin yksilöidysti.

1.2.3 Pk-yritysten listautumisasetus

Euroopan komissio antoi 24.5.2018 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetusten (EU) N:o 596/2014 ja asetuksen 2017/1129 muuttamisesta pk-yritysten kasvumarkkinoiden käytön edistämisen osalta, (COM(2018) 331 final[15]). Samana päivänä ehdotuksesta annettiin myös vaikutusarvio (SWD/2018/243 final[16]). Pk-yritysten listautumisasetuksella pyritään auttamaan EU:n pk-yrityksiä saamaan markkinarahoitusta helpommin ja edullisemmin, jotta ne voivat laajentua. Pk-yritysten kasvun kannustaminen eri sääntelyehdotuksilla on tärkeää, koska pk-yritykset ovat erittäin tärkeitä kasvun ja työpaikkojen luojia. Annetun ehdotuksen tavoitteena on muun muassa vähentää pk-yrityksille säännösten noudattamisesta aiheutuvia tarpeettomia kustannuksia ja hallinnollisia rasitteita, kun ne pyrkivät listautumaan ja laskemaan liikkeeseen arvopapereita uudentyyppisillä pk-yritysten kasvumarkkinoilla. Tavoitteena on myös parantaa julkisesti noteerattujen pk-yritysten osakkeiden likviditeettiä. Markkinalikviditeetin paraneminen antaa pk-yrityksille paremmat mahdollisuudet houkutella yhä useampia sijoittajia. Uusien sääntöjen ansiosta on mahdollista tukea oikeasuhteisemmalla tavalla pk-yritysten listautumista ja turvata samalla sijoittajansuoja ja markkinoiden luotettavuus.

Asetusehdotuksesta annettiin eduskunnalle valtioneuvoston kirjelmä 27.6.2018 (Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) N:o 596/2014 ja asetuksen (EU) 2017/1129 muuttamisesta pk-yritysten kasvumarkkinoiden käytön edistämisen osalta (pk-yritysten listautumisasetus), U 44/2018 vp[17]). Pk-yrityksen listautumisasetuksen muutokset ovat suoraan velvoittavaa oikeutta, eikä muutetun markkinoiden väärinkäyttöasetuksen 18 artiklan 6 kohdan 2 alakohdan jäsenvaltio-option lisäksi edellytä muutoksia Suomen lainsäädäntöön.

EU-säädösten neuvotteluissa valtioneuvosto piti komission ehdotusta kannatettavana ja pääosin tuki sen keskeisiä säädösehdotuksia. Valtioneuvosto suhtautui kuitenkin hyvin varauksellisesti markkinoiden väärinkäyttöasetuksen 18 artiklan 6 kohdan muutokseen, jonka mukaan pk-yritysten kasvumarkkinalla listatun liikkeeseenlaskijan ei tarvitsisi ylläpitää hankekohtaista sisäpiiriluetteloa. Markkinoiden luotettavuuteen liittyvien erityisten kansallisten huolenaiheiden

[14] Virallinen lehti 12.12.2019, s. 1—44, saatavilla: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex%3A32019R2099
[15] COM(2018) 331 final, saatavilla: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018PC0331&from=FI
[16] SWD/2018/243 final, saatavilla: https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/10102/2018/EN/SWD-2018-243-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF
[17] U 44/2018 vp, saatavilla: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kirjelma/Sivut/U_44+2018.aspx

vuoksi 18 artiklan 6 kohdan 2 alakohta sisältää jäsenvaltio-option, jonka nojalla voidaan edellyttää pk-yritysten kasvumarkkinalla listattua liikkeeseenlaskijaa sisällyttämään sisäpiiriluetteloihin henkilöt, joilla on pääsy sisäpiiritietoon ja jotka työskentelevät niille työsopimuksen perusteella tai muuten suorittavat tehtäviä, joiden kautta niillä on pääsy sisäpiiritietoon. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että edellä mainittu jäsenvaltio-optio otettaisiin käyttöön.

Pk-yritysten listautumisasetuksen esiteasetuksen muutoksia on sovellettu 31.12.2019 alkaen. Markkinoiden väärinkäyttöasetuksen muutokset jäsenvaltio-optio mukaan lukien tulevat sovellettavaksi 1.1.2021.

2 EU-säädösten tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 Tarkasteluasetus

Tarkasteluasetuksella EMIR-asetukseen toteutettavat muutokset ovat osa komission sääntelyn toimivuutta ja tuloksellisuutta koskevaa Euroopan komission ohjelmaan (*REFIT*). Ehdotuksen tavoitteena on vähentää suhteettomia kustannuksia ja hallinnollista taakkaa vaarantamatta kuitenkaan rahoitusmarkkinoiden vakautta.

Määritelmät

Tarkasteluasetuksella muutetaan EMIR-asetuksen 2 artiklan 8 kohtaa, jonka mukaan finanssialalla toimivalla vastapuolella tarkoitetaan jatkossa sijoituspalveluyritystä, luottolaitosta, vakuutusyritystä, jälleenvakuutusyritystä, yhteissijoitusyritystä ja tilanteen mukaan sen rahastoyhtiötä, ammatillista lisäeläkettä tarjoavaa laitosta, vaihtoehtoista sijoitusrahastoa ja arvopaperikeskusta.

Määritysvelvollisuus, toimilupa ja raportointi

Tarkasteluasetuksessa asetetaan OTC-johdannaissopimuksille määritysvelvollisuus, kun sopimukset on tehty 4 artiklassa määriteltyjen osapuolten välillä. Lisäksi artiklassa asetetaan uutena velvollisuutena velvoite tarjota määrityspalveluita reiluin, kohtuullisin, syrjimättömin ja avoimin kaupallisin ehdoin (4 artiklan 3 a kohta). Tarkasteluasetuksen 4 a artiklassa säädetään määritysvelvollisuuden piiriin kuuluvista finanssialalla toimivista vastapuolista, jotka ovat määritysvelvollisia yhteenlaskettujen johdannaispositioidensa summan ylittäessä niille asetetut määrityskynnysarvot. Artiklan nojalla määritysvelvollisuuden piiriin kuuluvat myös sellaiset finanssialalla toimivat vastapuolet, jotka eivät laske positioitaan. Sekä 4 artiklan 3 a kohta että uusi 4 a artikla kuuluvat EMIR-asetuksen II osastoon, jonka sääntöjen rikkomisesta jäsenvaltioiden on määrättävä seuraamuksia koskevat säännöt ja huolehdittava niiden täytäntöönpanosta EMIR-asetuksen 12 artiklan mukaisesti. Tarkasteluasetuksella 6 artiklaan lisätään täsmennys, jonka mukaan ESMAn on poistettava keskusvastapuoli OTC-johdannaisten rekisteristä, jos keskusvastapuolella ei ole enää asianmukaista toimilupaa.

Asetuksen uudessa 6 a artiklassa komissiolle annetaan mahdollisuus keskeyttää määritysvelvollisuus tilapäisesti. Keskeyttämistä voi pyytää joko ESMA tai 22 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen ESMAn välityksellä. Lisäksi artiklassa säädetään määräaikaisen määritysvelvollisuuden keskeyttämiseen liittyvästä prosessista, keskeyttämispäätöksen julkistamisesta sekä keskeytyksen määräajoista.

Asetuksen 9 artiklassa määritellään ne johdannaissopimukset, jotka vastapuolten ja keskusvastapuolten tulee raportoida kauppatietorekisterille tai ESMAlle. Lisäksi artiklassa säädetään ra-

portoinnista ja tietojen oikeellisuudesta vastuullisista tahoista. Tarkasteluasetuksen myötä vastuu raportointivelvollisuudesta siirtyy finanssialalla toimivalle vastapuolelle pienen finanssialan ulkopuolella toimivan vastapuolen tiedoista. Pienellä finanssialan ulkopuolisella vastapuolella on kuitenkin velvollisuus antaa ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi tarvittavat tiedot finanssialalla toimivalle vastapuolelle. Lisäksi artiklassa määritellään yhteissijoitusyritysten, vaihtoehtoisen sijoitusrahaston hoitajan ja lisäeläkelaitoksen tiedonantovelvollisuutta koskevat periaatteet.

Finanssialan ulkopuolisten vastapuolten velvollisuudesta ilmoittaa OTC-johdannaispositioita koskevan määrityskynnysarvon ylittymisestä säädetään asetuksen 10 artiklassa. Finanssialan ulkopuolinen vastapuoli voi laskea yhteen omat johdannaispositionsa. Jos laskutoimituksen tulos on suurempi kuin määrityskynnysarvot, finanssialan ulkopuolisen vastapuolen on aloitettava määritysmenettely positioidensa osalta. Artiklan nojalla määritysvelvollisuuden piiriin kuuluvat myös sellaiset finanssialan ulkopuoliset vastapuolet, jotka eivät laske positioitaan. Lisäksi artiklassa määritellään tarkemmin määritysvelvollisuuden kesto määrityskynnysarvojen ylityksen yhteydessä sekä periaatteet konserniyhteisöjen ja viranomaisten välisestä yhteystyöstä positioiden laskemisessa.

Riskienhallinta

Valvontaviranomaiset laativat luonnokset riskienhallintamenettelyä koskevista teknisistä sääntelystandardeista, joita tarkasteluasetuksen myötä täsmennetään eräiltä osin (11 artikla). Keskusvastapuolen ja sen määritysosapuolten on julkistettava tarjottaviin palveluihin liittyvät hinnat ja maksut. Tarkasteluasetuksen myötä keskusvastapuolen on tarjottava määritysosapuolilleen käyttöön simulointiväline, jonka avulla voidaan määrittää edellytettävän alkuvakuuden määrä. Lisäksi määritysosapuolille tulee kertoa tiedot käytettävistä alkuvakuusmalleista (38 artikla).

Keskusvastapuolen on pidettävä erillistä kirjausluetteloa ja tilejä siten, että se voi tunnistaa määritysosapuolten omaisuuserät ja positiot muista omaisuuseristä ja positioista. Tarkasteluasetuksella lisätään artiklaan uusi 11 kohta, jonka mukaan jäsenmaiden maksukyvyttömyyslainsäädäntö ei saa estää EMIR-asetuksen 48 artiklassa tarkoitettuja määritysosapuolen maksukyvyttömyyden yhteydessä tileille kirjattujen omaisuuserien ja positioiden siirtoa toiselle määritysosapuolelle (39 artikla).

Kauppatietorekisterit

Kauppatietorekisterin on ennen toimintansa aloittamista tehtävä ESMAlle rekisteröintihakemus tai rekisteröinnin laajentamista koskeva hakemus. ESMA laatii luonnoksen rekisteröintihakemusta koskeviksi teknisiksi sääntelystandardeiksi artiklan yhdenmukaiseksi soveltamiseksi (56 artikla).

ESMA voi 62 artiklan mukaan tutkia ja ottaa tai hankkia oikeaksi todistettuja jäljennöksiä tai otteita kaikista asiakirjoista, tiedoista, menettelyistä ja muusta aineistosta, joilla on merkitystä sen tehtävien hoidolle. Lisäksi ESMA voi pyytää keneltä tahansa 61 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulta henkilöltä tai sen edustajilta tai henkilöstöltä suullisia tai kirjallisia selvityksiä tarkastuksen kohteeseen ja tarkoitukseen liittyvistä tosiseikoista tai asiakirjoista ja tallentaa vastaukset, haastatella ketä tahansa muuta haastatteluun suostuvaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä tutkimuksen kohteeseen liittyvien tietojen keräämiseksi ja vaatia puhelin- ja tietoliikennetietoja.

Jos ESMA epäilee kauppatietorekisterin syyllistyneen EMIR-asetuksen I liitteessä tarkoitettuun rikkomiseen, se nimittää riippumattoman tutkijan tutkimaan epäiltyä rikkomista. Tutkimuksen

kohteena olevalla henkilöllä on oikeus tutustua häntä koskevaan asiakirja-aineistoon, ellei liikesalaisuuden suojelemisesta muuta johdu (64 artikla). ESMA voi määrätä sakkoja ja uhkasakkoja kauppatietorekisterille asetuksen liitteessä luetelluista rikkomuksista. Tarkasteluasetuksella tehtyjen muutosten myötä sakkojen maksimimäärää on nostettu (65 artikla). Kauppatietorekisterit ovat 72 artiklan nojalla velvollisia maksamaan ESMAlle valvontamaksuja.

ESMA voi solmia yhteistyöjärjestelyn kolmannen maan valvontaviranomaisen kanssa tietojen saamiseksi EU:n alueella sijaitsevasta kauppatietorekisteristä. Tarkasteluasetuksen uuden 76 a artiklan mukaan kolmansien maiden viranomaisten, joihin on sijoittautuneena yksi tai useampi kauppatietorekisteri, on oltava suora pääsy unioniin sijoittautuneisiin kauppatietorekistereihin, jos komissio on antanut asiassa täytäntöönpanosäädöksen ja jos tämä on tehtävien hoitamiseksi tarpeen.

Kauppatietorekisterillä tulee olla selkeä organisaatiorakenne ja riittävät sisäisen valvonnan menetelmät sekä vahvat päätöksenteko-, ohjaus- ja valvontajärjestelyt. Lisäksi kauppatietorekisterin on uudelleentarkasteluasetuksen myötä otettava käyttöön menettelyt, jotta voidaan taata tietojen täydellisyys, oikeellisuus, tehokas tietojen täsmäytys sekä siirto (78 artikla).

Asetuksen 80 artiklassa säädetään kauppatietorekisterin saamien tietojen turvaamisesta ja rekisteröinnistä. Kauppatietorekisterin on rekisteröitävä saamansa johdannaissopimuksia koskevat tiedot ja säilytettävä ne vähintään 10 vuotta sopimusten päättymisen jälkeen. Kauppatietorekisterin on pyydettäessä annettava pääsy myös sellaisten vastapuolten puolesta ilmoitettuihin tietoihin, joita ei vaadita ilmoittamaan tietoja 9 artiklan mukaisesti. Tiedot on 81 artiklan mukaan julkistettava säännöllisesti ja helposti saavutettavissa olevalla tavalla.

Asetuksenantovaltuudet ja loppusäännökset

Asetuksen 82, 85 ja 86 artiklassa säädetään säädösvallan siirrosta komissiolle, asetuksen uudelleentarkastelun määräajasta sekä komiteamenettelystä. Lisäksi asetuksella lisätään EMIR-asetuksen liitteeseen I uusia alakohtia. Liite I koskee luetteloa 65 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista rikkomisista.

2.2 Valvonta-asetus

Valvonta-asetuksen tavoitteena on pyrkiä varmistamaan keskusvastapuolia koskevien toimilupa- ja valvontajärjestelyjen pysyminen markkina- ja toimialakehityksen tahdissa. Tarkoituksena on tehostaa EU:ssa sijaitsevia keskusvastapuolia ja EMIR-asetuksen soveltamisalaan kuuluvien kolmansien maiden keskusvastapuolia koskevia valvontajärjestelyjä. Komissio katsoo ehdotusten tukevan markkinoiden yhdentymistä ja pääomamarkkinaunionin tavoitteita.

Keskusvastapuolen toimilupa- ja valvontaprosessi

ESMA ja Euroopan keskuspankkijärjestelmä, jäljempänä *EKPJ*, laativat valvonta-asetuksen 15 artiklan uuden 3 kohdan mukaisesti tekniset sääntelystandardit toiminnan ja palveluiden laajentamista tavoittelevalle keskusvastapuolelle jäsenvaltioiden yhdenmukaisen soveltamisen takaamiseksi.

Toimivaltaisen viranomaisen perustaman 18 artiklassa tarkoitetun kollegion jäseniä ovat jatkossa myös muut viranomaiset kuin määritysosapuolten toimivaltaiset viranomaiset ja muut keskuspankit, jotka laskevat liikkeeseen keskusvastapuolessa määritetyissä tai määritettävissä rahoitusvälineissä käytettäviä unionin valuuttoja, jos toimivaltainen viranomainen antaa jäse-

nyyteen suostumuksensa. Lisäksi artiklaan tehdään lisäyksiä kollegion jäsenluettelon julkaisemisesta, kollegion kokouslistan vahvistamisesta, kollegiolle toimitettavasta tiedosta ja käsittelyajasta sekä kollegion toimintaa koskevista järjestelyistä. ESMA ja EKPJ valmistelevat asiassa tekniset sääntelystandardit. Kollegio laatii 19 artiklan mukaisen lausunnon siitä, täyttääkö keskusvastapuoli toimilupahakemuksessaan asetuksessa asetetut vaatimukset. Lausuntoon voidaan liittää suosituksia. Toimivaltaisen viranomaisen on perusteltava päätös olla huomioimatta kollegion lausuntoa ja annettava selitys siltä osin kuin lausunnosta tai suosituksista poiketaan merkittävästi. Lisäksi kollegion lausunnon hyväksymismenettelyn yhteydessä käytettäviä jäsenten äänestysoikeuksia muutetaan.

Toimivaltaisten viranomaisten on tarkasteltava uudelleen keskusvastapuolten käyttöön ottamia järjestelyjä sekä arvioitava riskejä, joille keskusvastapuolet altistuvat. Arvioinnissa on jatkossa otettava huomioon myös keskusvastapuolten yhteydet muihin finanssimarkkinoiden infrastruktuureihin. Toimivaltaiset viranomaiset voivat ESMAn pyynnöstä kutsua ESMAn henkilöstön osallistumaan paikalla tehtäviin tarkastuksiin (21 artikla). Uudessa valvontayhteistyötä koskevassa 23 a artiklassa säädetään ESMAn roolista yhteystyöelimenä ja toimivaltaisen viranomaisen velvollisuudesta toimittaa päätösluonnokset ESMAlle ennen niiden hyväksymistä. Lisäksi artiklassa säädetään tarkemmin päätösluonnosten hyväksymisprosessista ja mahdollisten viranomaisten välisten erimielisyyksien ratkaisemisesta. Hätätilanteita koskevassa 24 artiklassa toimivaltaisen viranomaisen on jatkossa ilmoitettava myös sellaisesta keskusvastapuolen hätätilanteesta, jolla saattaa olla haitallinen vaikutus rahapolitiikan välittymiseen tai maksujärjestelmien moitteettomaan toimintaan.

Keskusvastapuolten valvontakomitea

Valvonta-asetuksen uusi 3a luku käsittelee keskusvastapuolten valvontakomiteaa. Luku sisältää uudet artiklat 24 a—24 e. Uudessa 24 a artiklassa säädetään ESMAn perustamasta pysyvästä sisäisestä komiteasta, jonka tarkoituksena on valmistella päätösluonnoksia hallintoneuvoston hyväksyttäväksi. Artiklassa säädetään myös komitean tehtävistä, jäsenistä ja jäsenten valintaan liittyvistä vaatimuksista. Komitean jäsenistöön kuuluu myös EMIR-asetuksen 22 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen. Varsinaisesta päätöksenteosta keskusvastapuolten valvontakomiteassa säädetään 24 c artiklassa ja päätöksenteosta hallintoneuvostossa 24 d artiklassa. Uudessa luvussa säädetään myös liikkeeseen laskevien keskuspankkien kuulemisesta (24 b artikla) sekä raportointia ja selontekovelvollisuutta koskevasta komitean velvollisuudesta suhteessa Euroopan parlamenttiin ja neuvostoon (24 e artikla).

Kolmansien maiden keskusvastapuolten valvonta

Artiklat 25—25 n koskevat kolmansien maiden keskusvastapuolten tunnistamista, valvontaa ja tähän liittyviä hallinnollisia prosesseja. Artikloissa määritellään, onko kolmannen maan keskusvastapuoli ensimmäisen vai toisen tason keskusvastapuoli. Kolmanteen maahan sijoittautunutta keskusvastapuolta koskeva perussäännös sisältyy 25 artiklaan, jonka 1 kohdan mukaan tällainen keskusvastapuoli voi tarjota määrityspalveluja unioniin sijoittautuneille määritysosapuolille tai markkinapaikoille vain, jos ESMA on tunnustanut kyseisen keskusvastapuolen. Jos keskusvastapuolta ei pidetä järjestelmän kannalta merkittävänä tai sen ei katsota mahdollisesti tulevan järjestelmän kannalta merkittäväksi, se on luokiteltavissa ensimmäisen tason keskusvastapuoleksi. Mikäli ESMA arvioi keskusvastapuolen toisen tason keskusvastapuoleksi, siihen soveltuu eräitä lisävaatimuksia. ESMA voi myös päättää, ettei se myönnä toisen tason keskusvastapuolelle oikeutta kaikkien palveluiden tarjoamiseen, jos systeemiriski on liian iso. Asetuksen 25 a—25 n artikloissa säädetään muista kolmansien maiden keskusvastapuolten valvontaan liittyvistä asiakokonaisuuksista.

Artikloihin 32 ja 35 tehdään kollegiota koskevia lisäyksiä.

Asetuksen 49 artiklan mukaan keskusvastapuolen on säännöllisesti esimerkiksi stressitestein arvioitava uudelleen malleja ja parametreja, jotka on otettu käyttöön sen vakuusvaatimusten, maksukyvyttömyysrahastoon suoritettavien maksujen, vakuuksille asetettavien vaatimusten ja muiden riskienhallintamekanismien laskemiseksi. Keskusvastapuolen on jatkossa ilmoitettava viranomaisille suunnittelemistaan uusista muutoksista malleihin ja parametreihin artiklassa tarkemmin säädetyn prosessin mukaisesti.

Asetuksenantovaltuudet ja loppusäännökset

Valvonta-asetuksen 82 artikla sisältää komissiolle annetut valtuudet antaa delegoituja säädöksiä, 85 artikla uudelleentarkastelulausekkeen ja 89 artikla siirtymäsäännökset. ESMAn henkilöstön ja resurssien arvioimisesta säädetään 90 artiklassa. Lisäksi valvonta-asetuksella lisätään uudet liitteet III ja IV, jotka koskevat 25 g artiklassa tarkoitettuja keskusvastapuolen tekemiä rikkomuksia sekä raskauttaviin ja lieventäviin tekijöihin liittyviä kertoimia.

Tarkastelu- ja valvonta-asetuksen valvonta

EMIR-asetuksessa olevan valvontaa koskevan 22 artiklan mukaan Suomessa toimivaltainen valvontaviranomainen on Finanssivalvonta sekä suomalaisen keskusvastapuolen osalta toimilupaviranomainen on valtiovarainministeriö. Useiden muiden EU-säädösten tapaan EMIR-asetus sisältää säännökset hallinnollisista seuraamuksista (12 artikla), jotka seuraavat asetuksen säännösten rikkomisesta. Säännökset löytyvät Finanssivalvonnasta annetusta laista (878/2008), jäljempänä *FivaL*.

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 Voimassa oleva lainsäädäntö

3.1.1 Laki Finanssivalvonnasta

Finanssivalvonnasta annetussa laissa säädetään Finanssivalvonnan tehtävistä, hallinnosta ja valvontavaltuuksista. Finanssivalvonnan toiminnan tavoitteena on finanssimarkkinoiden vakauden edellyttämä luotto-, vakuutus- ja eläkelaitosten ja muiden valvottaviksi säädettyjen vakaa toiminta, vakuutettujen etujen turvaaminen sekä yleinen luottamus finanssimarkkinoiden toimintaan. Lisäksi Finanssivalvonta valvoo, että finanssimarkkinoilla toimivat noudattavat niihin sovellettavia finanssimarkkinoita koskevia säännöksiä, niiden nojalla annettuja määräyksiä, toimilupansa ehtoja ja toimintaansa koskevia sääntöjä.

Arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa (348/2017), jäljempänä *AOJL*, tarkoitettu suomalainen keskusvastapuoli on Finanssivalvonnan valvottava. Keskusvastapuolten lisäksi Finanssivalvonta valvoo EMIR-asetuksen 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua kauppatietorekisteriä, 8 kohdassa tarkoitettua finanssialalla toimivaa vastapuolta, 9 kohdassa tarkoitettua finanssialan ulkopuolista vastapuolta ja 10 kohdassa tarkoitettua eläkejärjestelmää. Lisäksi laki sisältää ulkomaisen valvottavan määritelmän, jolla tarkoitetaan muun muassa yritystä, joka vastaa AOJL:ssa tarkoitettua keskusvastapuolta ja jolla on Suomessa sivuliike taikka joka tarjoaa tai aikoo tarjota Suomeen palveluja sivuliikettä perustamatta.

Finanssivalvonnalla on käytössään hallinnollisia seuraamuksia, jos valvottava tai muu finanssimarkkinoilla toimiva ei noudata tämän toimintaa koskevia säännöksiä. Hallinnollisia seuraamuksia ovat rikemaksu, julkinen varoitus ja seuraamusmaksu. Finanssivalvonta voi langettaa

rikemaksun sille, joka laiminlyö tai rikkoo EMIR-asetuksen 5 artiklaa määritysvelvollisuutta koskevasta menettelystä, 7 artiklaa keskusvastapuoleen pääsystä, 8 artiklaa markkinapaikkaan pääsystä, 9 artiklaa raportointivelvollisuudesta tai 11 artiklaa sellaisia OTC-johdannaissopimuksia koskevista riskienpienentämistekniikoista, joita ei määritetä keskusvastapuolessa. Lisäksi Finanssivalvonta voi lain 40 §:n nojalla määrätä seuraamusmaksun sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö tai rikkoo EMIR-asetuksen 4 artiklan 1 tai 3 kohdan säännöstä finanssimarkkinoilla toimivan vastapuolen tekemien OTC-johdannaisten määritysvelvollisuudesta taikka 10 artiklan 1 kohdan säännöstä finanssialan ulkopuolisen vastapuolen tekemien OTC-johdannaisten määritysvelvollisuudesta ja ilmoitusvelvollisuudesta.

3.1.2 Laki arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta

Arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annettua lakia sovelletaan arvo-osuusjärjestelmiin ja selvitystoiminnan harjoittamiseen Suomessa. Arvopaperitoimituksen parantamisesta Euroopan unionissa sekä arvopaperikeskuksista ja direktiivien 98/26/EY ja 2014/65/EU sekä asetuksen (EU) N:o 236/2012 muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 909/2014 on pääosin saatettu kansallisesti voimaan AOJL:lla.

Laki sisältää säännöksiä keskusvastapuolesta. Keskusvastapuolella tarkoitetaan yhteisöä, joka on oikeushenkilö, joka asettuu sellaisten vastapuolten väliin, joiden välisillä sopimuksilla käydään kauppaa yhdellä tai useammalla rahoitusmarkkinalla, ja joka tulee jokaiseen myyjään nähden ostajaksi ja jokaiseen ostajaan nähden myyjäksi. Lain 2 luvun 23 §:ssä säädetään keskusvastapuolen toimiluvasta ja valvonnasta, 24 §:ssä keskusvastapuolen toiminnasta ja 26 §:ssä keskusvastapuoleen tarkemmin sovellettavista säännöksistä. Lisäksi laki sisältää erityisiä säännöksiä keskusvastapuolen henkilökohtaisista liiketoimista, sisäpiiri-ilmoituksista ja sisäpiirirekisteristä, tilintarkastuksesta sekä Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuudesta keskusvastapuolen osalta.

3.1.3 Laki kaupankäynnistä rahoitusvälineillä

Kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annettua lakia (1070/2017), jäljempänä *RahKL*, sovelletaan kaupankäynnin järjestämiseen rahoitusvälineillä ja rahoitusvälineiden kaupankäyntiin liittyvien tietojen julkistamiseen. Lisäksi RahKL:ia sovelletaan pörssiä vastaavaan ulkomaiseen yhteisöön ja raportointipalvelun tarjoajaan.

Lain 5 luku monenkeskiseen ja organisoituun kaupankäyntijärjestelmään sovellettavista vaatimuksista sisältää organisoitua kaupankäyntijärjestelmää koskevat erityiset vaatimukset, joiden nojalla organisoidun kaupankäynnin järjestäjä voi tietyin edellytyksin sallia omaan tai samaan konserniin kuuluvan yhteisön lukuun toteutettavat kaupat. Poikkeus ei kuitenkaan ole mahdollinen, jos kaupan kohteena on EMIR-asetuksessa tarkoitettu johdannainen, johon kohdistuu 5 artiklan määritysvelvollisuus.

3.1.4 Laki Finanssivalvonnan valvontamaksusta

Laki Finanssivalvonnan valvontamaksusta (879/2008) mukaan Finanssivalvonnan valvontamaksun on velvollinen suorittamaan RahKL:ssa tarkoitettu keskusvastapuoli sekä EMIR-asetuksen 2 artiklan 8 kohdassa tarkoitettu finanssialalla toimiva vastapuoli, 9 kohdassa tarkoitettu finanssialan ulkopuolinen vastapuoli ja 10 kohdassa tarkoitettu eläkejärjestelmä, jonka kotivaltio on Suomessa. Laki sisältää lisäksi erityisiä säännöksiä maksujen päällekkäisyydestä EMIR-asetuksessa tarkoitettujen toimijoiden osalta.

3.1.5 Sijoituspalvelulaki

Perussäännökset sijoituspalveluyrityksistä sisältyvät kansallisella tasolla sijoituspalvelulakiin (747/2012), jäljempänä *SipaL*. SipaL:ia sovelletaan liiketoimintaan, jossa tarjotaan sijoituspalvelua. SipaL:n soveltamisalasta ja sitä koskevista poikkeuksista säädetään lain 1 luvussa. Samoin lukuun sisältyvät säännökset ammattimaisen ja ei-ammattimaisen asiakkaan määritelmistä. Keskusvastapuolella tarkoitetaan 1 luvun mukaan AOJL:ssa tarkoitettua arvopaperikeskusta, ulkomaista arvopaperikeskusta sekä keskusvastapuolta. Keskusvastapuoli on SipaL:n mukaan ammattimainen asiakas.

Lain 7 a luku sisältää säännökset algoritmiselle kaupankäynnille ja suoralle sähköiselle markkinoillepääsylle asetettavista vaatimuksista. Määritysosapuolen olisi tunnettava asiakkaansa ja sen liiketoiminta niin hyvin, että odottamattomia ongelmia määrityksissä ei pääsisi syntymään. Sellaisella sijoituspalveluyrityksellä, joka toimii EMIR-asetuksessa tarkoitettuna määritysosapuolena, on oltava käytössään tehokkaat järjestelmät ja menetelmät sen varmistamiseksi, että määrityspalveluja tarjotaan sopiville ja selkeät perusteet täyttäville asiakkaille. Määritysosapuolella tarkoitetaan yritystä, joka toimii EMIR-asetuksessa tarkoitetussa keskusvastapuolessa ja vastaa osallistumisestaan johtuvien taloudellisten velvoitteiden täyttämisestä. Asiakas puolestaan on yritys, jolla on keskusvastapuolen määritysosapuolen kanssa sopimussuhde, joka mahdollistaa kyseisen yrityksen transaktioiden määrityksen keskusvastapuolessa. Lisäksi kyseisiin asiakkaisiin sovelletaan asianmukaisia vaatimuksia sijoituspalveluyritykseen sekä markkinoihin kohdistuvien riskien vähentämiseksi. Säännös perustuu rahoitusvälineiden markkinat -direktiivin (2014/65/EU), jäljempänä *MIFID-direktiivi*, 17 artiklan 6 kohtaan.

3.1.6 Laki luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisusta

Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisusta annetussa laissa (1194/2014) säädetään luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen varautumisesta kriisinratkaisuun, taloudellisiin vaikeuksiin joutuneen laitoksen asettamisesta kriisihallintoon, käytettävistä kriisinratkaisutoimenpiteistä ja toiminnan uudelleenjärjestämisestä, rahoitusvakausviranomaisen toimivallasta, osakkeenomistajia ja velkojia koskevista suojatoimista, ryhmäkriisinratkaisusta ja kolmannen maan kriisinratkaisumenettelyn tunnustamisesta. Lisäksi laissa säädetään valtioneuvoston oikeudesta rajoittaa Suomen rahoitusmarkkinoiden ja rahoitusmarkkinoilla toimivien toimintaa määräajaksi.

Lain 12 luvussa säädetään rahoitusvakausviraston toimivaltuuksista. Virastolla on oikeus keskeyttää laitoksen tekemän sopimuksen maksu- tai suoritusvelvoitteiden täytäntöönpano. Keskeytystä ei kuitenkaan sovelleta eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetussa laissa (1084/1999) tarkoitettuja selvitysjärjestelmiä ja niiden osapuolia ja toisessa ETA-valtiossa vastaavia selvitysjärjestelmiä ja niiden osapuolia eikä keskusvastapuolia ja keskuspankkeja koskeviin maksu- ja suoritusvelvoitteisiin.

Rahoitusvakausvirastolla on myös valtuus vakuusoikeuksien täytäntöönpanon rajoittamiseen sellaisten vakuusoikeuksien osalta, jotka kohdistuvat laitoksen omaisuuteen. Vakuuksien rajoittamista ei kuitenkaan sovelleta eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetussa laissa tarkoitettujen selvitysjärjestelmien ja niiden osapuolten ja toisessa ETA-valtiossa vastaavien selvitysjärjestelmien ja niiden osapuolten eikä keskusvastapuolten ja keskuspankkien sellaisiin vakuusoikeuksiin, jotka kohdistuvat kriisihallintoon asetetun laitoksen vakuudeksi tai marginaaliksi asettamiin varoihin.

Virasto voi myös lykätä kriisihallintoon asetetun laitoksen kanssa sopimuksen tehneen osapuolen oikeutta irtisanoa tai purkaa sopimus. Lykkäys saa olla voimassa enintään 8 §:n 1 momentissa tarkoitetun keskeyttämisajan. Sääntöä ei sovelleta eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetussa laissa tarkoitettuihin selvitysjärjestelmiin ja niiden osapuoliin, toisen ETA-valtiossa vastaaviin selvitysjärjestelmiin ja niiden osapuoliin eikä keskusvastapuoliin ja keskuspankkeihin.

Myös valtioneuvosto voi enintään kuudeksi kuukaudeksi rajoittaa selvitysyhteisöjen, keskusvastapuolten toimiluvan ja sääntöjen mukaista toimintaa.

3.2 Oikeuskäytäntö

Johdannaismarkkinoihin, keskusvastapuoliin tai hinnanmuutosväleihin liittyvää merkittävää kotimaista oikeuskäytäntöä ei tiettävästi ole.

3.3 Nykytilan arviointi

3.3.1 Tarkasteluasetuksen edellyttämät kansalliset täytäntöönpanotoimet

Suomessa toteutettujen johdannaiskauppojen euromääräinen kokonaisnimellisarvo on tavallisesti ollut pieni verrattuna Euroopan johdannaismarkkinoihin. Esimerkiksi huhtikuussa vuonna 2016 Suomen osuus OTC-valuuttainstrumenttien ja OTC-korkojohdannaiskaupan nimellisarvoisesta päivävaihdosta oli keskimäärin noin 14 miljardia euroa[18]. Vastaava luku maailmanlaajuisesti oli noin 8 427 miljardia euroa. Suomen osuus oli siis noin 0,16 prosenttia kokonaismarkkinoista.

Kotimaisten johdannaismarkkinoiden erityispiirteistä ja pienehköstä koosta johtuen vain harvoilla toimijoilla on suora pääsy keskusvastapuolimääritykseen. Pienille toimijoille pääsy keskusvastapuolimääritykseen voi olla haastavaa, koska ne eivät pääse keskusvastapuolten määritysosapuoliksi esimerkiksi sen takia, että ne eivät täytä osapuolivaatimuksia tai pääomia sitovia vakuusvaatimuksia. Useiden yritysten toiminnan kannalta johdannaismarkkinoille pääseminen on kuitenkin tärkeää. Tavallisesti pienempien yhteisöjen keskusvastapuolimäärityksen piiriin pääseminen järjestetään suoraan määritysosapuolien tai välillisesti niiden asiakkaiden välityksellä.

Tarkasteluasetus on asetuksena sellaisenaan suoraan sovellettavaa oikeutta kaikissa jäsenvaltioissa, eikä asetuksen täytäntöönpano pääsääntöisesti edellytä erillisiä lainsäädäntötoimenpiteitä kansallisella tasolla. Tarkasteluasetus sisältää muutokset johdannaismarkkinoilla toimivien tahojen määritelmistä, määritysvelvollisuudesta, määritysprosessin kulusta, määritysvelvollisuuden väliaikaisesta pidättämisestä, raportointivelvollisuudesta ja riskienhallinnasta. Lisäksi tarkasteluasetuksessa määritellään säännöt myös kauppatietorekisterien toiminnan ja valvonnan osalta. Tarvittavat kansalliset säännökset on vuonna 2013 EMIR-asetuksesta annetussa hallituksen esityksessä saatettu pääosin voimaan siltä osin kuin asetuksen täytäntöönpano lakimuu-

[18] Kansainvälisen järjestelypankin (Bank for International Settlements, BIS) vuonna 2016 toteuttama kysely. OTC-valuuttakauppojen osalta katso Triennial Central Bank Survey Foreign exchange turnover in April 2016, Monetary and Economic Department, September 2016, taulukko 6, s. 14, saatavilla: https://www.bis.org/publ/rpfx16.htm ja OTC-korkojohdannaiskauppojen osalta katso Triennial Central Bank Survey OTC interest rate derivatives turnover in April 2016 Monetary and Economic Department, September 2016, taulukko 5, s. 12, saatavilla: https://www.bis.org/publ/rpfx16.htm

toksin on ollut tarpeellista. Tarkasteluasetuksen vuoksi ei ole tarvetta merkittävästi muuttaa voimassa olevaa kansallista lainsäädäntöä, vaan siihen tehtäisiin lähinnä asetuksen edellyttämiä tarkennuksia.

EMIR-asetuksen 12 artiklassa edellytetään jäsenvaltioiden säätävän asetuksen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja muista toimenpiteistä sekä toteuttavan kaikki tarvittavat toimenpiteet niiden täytäntöönpanon varmistamiseksi. Seuraamusten ja muiden toimenpiteiden on oltava tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia. FivaL:n 3 luvussa säädetään Finanssivalvonnan valvontavaltuuksista, kuten tietojensaantioikeuksista ja erinäisistä toimenpiteistä, joihin Finanssivalvonta voi ryhtyä, mikäli valvottava on laiminlyönyt noudattaa finanssimarkkinoita koskevia säännöksiä tai niiden nojalla annettuja määräyksiä taikka muita näiden toimintaa koskevia sääntöjä. Tämän lisäksi Finanssivalvonta voi antaa EMIR-aseuksen 5, 7, 8 ja 11 artiklassa tarkoitetun velvollisuuden laiminlyönnistä tai rikkomisesta rikemaksun. Vastaavasti EMIR-asetuksen 4 ja 10 artiklassa tarkoitetun määritysvelvollisuuden ja ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä tai rikkomisesta Finanssivalvonta voi antaa seuraamusmaksun.

Jotta johdannaismarkkinoiden valvonta ja rikkomuksiin kohdistettavat seuraamukset olisivat yhteismitalliset ja linjassa valittujen seuraamusratkaisuiden kanssa, tulisi FivaL:iin tehdä 4 a artiklan määritysvelvollisuutta vastaava lisäys seuraamusmaksua koskevaan pykälään. Tällä tavalla sekä varmistettaisiin viranomaisille asianmukaiset valvontavaltuudet että täytettäisiin asetuksen velvoite kansallisten asetusta täydentävien säännösten osalta. Huomioiden suomalaisten johdannaismarkkinoilla toimivien yritysten koko sekä tarve taata myös pienille toimijoille pääsy keskusvastapuoliselvityksen piiriin, tulisi tarkasteluasetuksen 4 artiklan 3 a kohdan velvoite määrityspalveluiden tarjoamisesta reiluin, kohtuullisin, syrjimättömin ja avoimin kaupallisin ehdoin taata säätämällä seuraamukseksi rikemaksu velvoitteen rikkomisesta.

Tarkasteluasetuksen muiden säännösten tehokkaaseen valvontaan katsottaisiin riittävän jo nykyiset Finanssivalvonnan valvontavaltuudet. EMIR-asetuksen toimivaltainen viranomainen määritellään asetuksen 22 artiklassa. Suomessa Finanssivalvonta on EMIR-asetuksessa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen FivaL:n 4 §:n 8 a kohdan mukaan. Tämän seurauksena Finanssivalvonta olisi myös tarkasteluasetuksessa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen Suomessa. Tarkasteluasetuksessa säädetään myös joistakin muutoksista kauppatietorekistereiden osalta. Johdannaisten käyttäjillä on EMIR-asetuksen nojalla velvollisuus raportoida tekemistään johdannaissopimuksista kauppatietorekistereille. Kauppatietorekistereitä ei tällä hetkellä ole rekisteröitynä Suomeen.

Tarkasteluasetuksen myötä toimivaltaisille viranomaisille asetetaan joitakin uusia velvoitteita, jotka liittyvät muun muassa mahdollisuuteen peruuttaa vapautus konsernin sisäisiä johdannaisia koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta (9 artiklan 1 kohdan 3—4 kappaleet). Muutokset eivät kuitenkaan vaatisi lainsäädäntömuutoksia asetuksen suoran sovellettavuuden vuoksi.

3.3.2 Valvonta-asetuksen edellyttämät kansalliset täytäntöönpanotoimet

Suomeen ei tällä hetkellä ole sijoittautunut johdannaiskauppojen keskusvastapuolimäärityksestä vastaavaa keskusvastapuoliyhteisöä. ESMAn julkaiseman virallisen listan mukaan EU:ssa

rekisteröityjä keskusvastapuoliyhteisöitä oli yhteensä 16 kappaletta toukokuussa 2019[19]. Rekisteröityjä keskusvastapuolia sijaitsee muun muassa Isossa-Britanniassa, Alankomaissa ja Ruotsissa.

Valvonta-asetuksen myötä toimivaltaisille viranomaisille asetetaan joitakin uusia velvoitteita, jotka liittyvät muun muassa kolmannen maan keskusvastapuolta koskevan kollegion työhön osallistumiseen. Muutokset eivät kuitenkaan vaatisi merkittäviä lainsäädäntömuutoksia, sillä Finanssivalvonta on EMIR-asetuksen 22 artiklan ja FivaL:n 4 §:n 8 a kohdan mukaan kotimaisen keskusvastapuolen toimivaltainen viranomainen. Ulkomaisten keskusvastapuolten osalta FivaL:n 50 d §:ssä olevat yhteistyö- ja valvontavaltuuksia voitaisiin täsmentää uudella viittauksella valvonta-asetuksen 23 a artiklaan, jossa toimivaltainen viranomainen toimisi jatkossa yhteistyöviranomaisena myös kolmansien maiden keskusvastapuolten osalta.

AOJL sisältää mahdollisuuden määrätä keskusvastapuolelle seuraamuksia, mikäli keskusvastapuoli rikkoo lakia tai EMIR-asetuksen 15—16 tai 31—50 artiklassa olevia keskusvastapuolta velvoittavia säännöksiä. Artikloihin ei valvonta-asetuksen yhteydessä ole tehty merkittäviä muutoksia, minkä vuoksi asetuksen muiden säännösten tehokkaaseen valvontaan katsottaisiin riittävän jo nykyiset Finanssivalvonnan valvontavaltuudet.

Tarvetta kumota kansallista voimassaolevaa sääntelyä ei valvonta-asetuksen myötä syntyisi, sillä keskusvastapuolia koskeva EMIR-asetuksen kanssa ristiriidassa oleva kansallinen lainsäädäntö kumottiin EMIR-asetuksen kansallisen voimaan saattamisen yhteydessä vuonna 2013.

3.3.3 Pk-yritysten listautumisasetuksen edellyttämät kansalliset täytäntöönpanotoimet

Pk-yrityksen listautumisasetuksen muutokset ovat suoraan velvoittavaa oikeutta, eikä muutetun markkinoiden väärinkäyttöasetuksen 18 artiklan 6 kohdan 2 alakohdan jäsenvaltio-option lisäksi edellytä muutoksia Suomen lainsäädäntöön.

3.3.4 Hinnanmuutosvälisääntelyn täsmennys

Vakavaraisuusdirektiivin yhteydessä muutettavan MIFID-direktiivin 49 artiklan 1 kohdan muutos lisää pörssin mahdollisuuksia täsmäyttää kooltaan suuria toimeksiantoja hinnanmuutosvälisäännösten estämättä edellyttäen kuitenkin, että toimeksianto täsmäytetään vallitsevien osto- ja myyntihintojen keskipisteessä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Laki Finanssivalvonnasta

Tarkasteluasetuksen nojalla ehdotetaan tehtäväksi joitakin muutoksia FivaL:iin. Lisäykset perustuisivat EMIR-asetuksen 12 artiklan 1 kohtaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden on vahvistettava asetuksen II osaston sääntöjen rikkomisesta määrättäviä seuraamuksia koskevat säännöt ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ne pannaan täytäntöön.

[19] ESMAn ylläpitämä virallinen lista rekisteröidyistä keskusvastapuolista (CCPs have been authorised), saatavilla https://www.esma.europa.eu/policy-rules/post-trading/central-counterparties

Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Muutoksilla luotaisiin kansalliselle viranomaiselle mahdollisuus valvoa johdannaismarkkinoilla toimivia osapuolia tehokkaasti.

FivaL:ia ehdotetaan muutettavaksi siten, että EMIR-asetuksessa tarkoitetut *määritysosapuoli* ja *asiakas* lisättäisiin FivaL:n 5 §:n 21 kohtaan, joka koskee muita finanssimarkkinoilla toimivia. Kohdan nojalla muiksi finanssimarkkinoilla toimiviksi määriteltäisiin jatkossa myös EMIR-asetuksen 2 artiklan 14 kohdassa tarkoitettu määritysosapuoli ja 15 kohdassa tarkoitettu asiakas, joilla on velvollisuus noudattaa soveltuvin osin EMIR-asetusta. Ehdotetun uuden lisäyksen tarkoituksena on turvata se, että Finanssivalvonta voisi kohdistaa asetuksen edellyttämiä valvonta- ja tutkintatoimenpiteitä sekä hallinnollisia seuraamuksia asetuksessa tarkoitettuihin toimijoihin. EMIR-asetuksessa tarkoitetut suomalaiset keskusvastapuolet ovat jo Finanssivalvonnan valvottavia lain 4 §:n 8 a kohdan nojalla. Sen sijaan EMIR-asetuksessa tarkoitettu määritysosapuoli ja asiakas eivät kaikissa tilanteissa ole Finanssivalvonnan valvottavia, elleivät ne ole muussa yhteydessä 4 §:n 8 a kohdan tai 5 §:n perusteella valvonnan alaisia.

Tarkasteluasetuksen edellyttämät hallinnolliset seuraamusäännösmuutokset toteutettaisiin lisäämällä rikemaksua koskevaan 38 §:ään ja seuraamusmaksua koskevaan 40 §:ään tarvittavat muutokset. FivaL:n 38 §:ään tehtäisiin lisäys, jonka mukaan rikemaksun piiriin kuuluisi se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö tai rikkoo tarkasteluasetuksen 4 artiklan 3 a kohdan säännöstä määrityspalveluiden tarjoamisesta reiluin, kohtuullisin, syrjimättömin ja avoimin kaupallisin ehdoin. Ehdotettu rikemaksua koskeva lisäys helpottaisi valvovan viranomaisen mahdollisuuksia valvoa pienempien toimijoiden pääsyä tarvitsemaansa keskusvastapuoliselvityksen piiriin tarkasteluasetuksessa tarkoitetulla tavalla. Ehdotetun uuden rikemaksun piiriin kuuluva rikkomus muistuttaa luonteeltaan olemassa olevia FivaL:n säännöksiä EMIR-asetuksen rikkomisesta. Edellä kuvatut muutokset mahdollistaisivat sen, että Finanssivalvonta voisi jatkossa puuttua säännöksen nojalla esimerkiksi sellaisiin tilanteisiin, joissa määritysosapuolella on asiakas, joka tarjoaa omille asiakkailleen pääsyä määrityspalveluiden piiriin, mutta ei ole tarjonnut palvelua reiluin, kohtuullisin, syrjimättömin ja avoimin kaupallisin ehdoin.

Vastaavasti FivaL:n 40 §:ään tehtäisiin lisäys, jossa seuraamusmaksu määrättäisiin jatkossa myös sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö tai rikkoo 4 a artiklan 1 tai 2 kohtaa taikka 10 artiklan 1 tai 2 kohtaa. Tarkasteluasetuksen 4 a artikla koskee finanssialalla toimivien pienten vastapuolten määritysvelvollisuutta ja tällaisten vastapuolten positioiden laskemista. Mikäli vastapuoli ylittäisi EMIR-asetuksen 10 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tarkoitetut määrityskynnysarvot, se olisi samalla myös määritysvelvollisuuden piirissä. Jos vastapuoli tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlöisi tai rikkoisi tätä määritysvelvollisuutta, sille määrättäisiin seuraamusmaksu. Lisäksi seuraamusmaksu voitaisiin jatkossa määrätä 10 artiklan 1 kohdan lisäksi 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulle finanssialan ulkopuoliselle vastapuolelle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta on laiminlyönyt tai rikkonut määritysvelvollisuuttaan. Ehdotetut lisäykset seuraamusmaksun alaan olisivat linjassa myös muiden määritysvelvollisuuden rikkomista koskevien seuraamusten kanssa, sillä seuraamusmaksu voidaan tällä hetkellä määrätä sille, joka rikkoo asetuksen 4 tai 10 artiklassa tarkoitettua määritysvelvollisuutta.

Säännökseen ehdotetaan lisäksi teknistä muutosta, jossa säännöksessä oleva vanha sanamuoto *finanssimarkkinoilla toimiva vastapuoli* korvattaisiin maininnalla sekä finanssialalla toimivasta vastapuolesta että finanssialan ulkopuolisesta vastapuolesta. Näin jatkossa määritysvelvollisuutta koskevan seuraamussäännös olisi sanamuodoltaan ja soveltamisalaltaan selkeämpi.

FivaL:n 41 a §:n 12 momenttiin ehdotetaan erillistä teknistä muutosta, jolla korjataan momentin nykyinen viittausvirhe markkinoiden väärinkäyttöasetukseen oikealla viitearvoasetusta koskevalla säädösviittauksella.

Finanssivalvonnan valvontavaltuutta koskevaan 50 d §:ään ehdotetaan lisättäväksi viittaus valvonta-asetuksen 23 a artiklaan, jossa säädetään tarkemmin keskusvastapuolia koskevasta valvontayhteistyöstä toimivaltaisten viranomaisten ja arvopaperimarkkinaviranomaisen välillä. Lisäys olisi lähinnä tekninen täsmennys, jolla viranomaisten välinen yhteistyö myös kolmansien maiden keskusvastapuolten osalta huomioitaisiin jatkossa lain tasolla.

4.1.2 Arvopaperimarkkinalaki

Arvopaperimarkkinalakia (746/2012) ehdotetaan muutettavaksi siten, että lisätään arvopaperimarkkinalain 12 lukuun lailla 1074/2017 kumotun 2 §:n tilalle uusi 2 §. Pk-yritysten listautumisasetuksella muutetun markkinoiden väärinkäyttöasetuksen 18 artiklan 6 kohdan mukaan pk-yritysten kasvumarkkinalla kaupankäynnin kohteena olevan rahoitusvälineen liikkeeseenlaskija voisi sisällyttää sisäpiiriluetteloihinsa ainoastaan ne henkilöt, joilla on liikkeeseenlaskijassa olevien tehtäviensä tai asemansa luonteen vuoksi säännöllinen pääsy sisäpiiritietoon. Muutoksella on korvattu pk-yritysten kasvumarkkinoiden liikkeeseenlaskijoille tarkoitettu aiempi helpotus pysyvien sisäpiiriläisten luettelolla, joka olisi aiempaa helpotusta vähätöisempi laatia. Aiemman helpotuksen mukaan pk-yritysten kasvumarkkinoiden liikkeeseenlaskijoiden ei tarvinnut pitää jatkuvasti yllä sisäpiiriluetteloa, jos i) liikkeeseenlaskija toteuttaa kaikki kohtuulliset toimet varmistaakseen, että kaikki henkilöt, joilla on pääsy sisäpiiritietoon, tunnustavat tähän liittyvät oikeudelliset ja sääntelyyn liittyvät velvoitteet sekä ovat tietoisia sovellettavista seuraamuksista ja ii) liikkeeseenlaskija pystyy toimittamaan toimivaltaiselle viranomaiselle pyynnöstä sisäpiiriluettelon.

Hankekohtaisten sisäpiiriluetteloiden korvaamista pysyvien sisäpiiriläisten luettelolla on pidettävä ongelmallisena useista eri syistä. Pysyvien sisäpiiriläisten luettelosta ei ilmenisi ajankohtaa, jolloin pysyvään sisäpiiriluetteloon merkitty henkilö on saanut tiettyä hanketta tai tietoa koskevan sisäpiiritiedon. Tätä on pidettävä ongelmallisena sisäpiiriläisten oikeusturvan kannalta liittyen heidän omaan kaupankäyntiinsä sekä viranomaisten suorittamiin mahdollisiin sisäpiiritiedon väärinkäyttötutkimuksiin. Hankekohtaisten sisäpiiriluetteloiden korvaaminen pysyvien sisäpiiriläisten luettelolla vaikeuttaisi myös Finanssivalvonnan valvontatyötä. Luettelosta ei myöskään välttämättä ilmenisi, kenelle muille henkilöille sisäpiiritietoa on luovutettu. Hankekohtaisten sisäpiirilistojen ylläpidossa on Suomessa pitkät perinteet, eikä jäsenvaltio-option käyttäminen näin ollen tuo uutta hallinnollista lisärasitusta pk-yritysten kasvumarkkinalla kaupankäynnin kohteena olevan rahoitusvälineen liikkeeseenlaskijalle. Jäsenvaltio-optioon kuin myös nykyiseen sääntelyyn sisältyvä velvoite hankekohtaisen sisäpiiriluettelon ylläpitämisestä turvaa asianmukaista sisäpiiritiedon hallintaa, joka on keskeistä sekä sisäpiiriläisten että yhtiöiden edun kannalta. Lisäksi pienellä markkinalla sisäpiiritiedon leviämisellä voi olla suurempi hintavaikutus rahoitusvälineen arvoon, mikä voi puolestaan johtaa suurempiin taloudellisiin vahinkoihin. Hankekohtaisista sisäpiiriluetteloista luopuminen voi näin ollen olla merkittävä riski arvopaperimarkkinoita kohtaan tunnetun yleisen luottamuksen kannalta.

Markkinoiden luotettavuuteen liittyvien huolenaiheiden takia markkinoiden väärinkäyttöasetuksen 18 artiklan 6 kohdan 2 alakohta sisältää jäsenvaltio-option, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat vaatia pk-yritysten kasvumarkkinalla kaupankäynnin kohteena olevan rahoitusvälineen liikkeeseenlaskijaa sisällyttämään sisäpiiriluetteloihinsa kaikki markkinoiden väärinkäyttöasetuksen 18 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitetut henkilöt. Artiklakohdan mukaan kyseisiin sisäpiiriluetteloihin olisi otettava tiedot ESMAn määrittämässä esitysmuodossa. Ehdotetulla säännöksellä otettaisiin käyttöön pk-yritysten listautumisasetuksella muutetun markkinoiden väärinkäyttöasetuksen 18 artiklan 6 kohdan 2 alakohdan jäsenvaltio-optio.

4.1.3 Laki kaupankäynnistä rahoitusvälineillä

Lakia kaupankäynnistä rahoitusvälineillä ehdotetaan muutettavaksi siten, että lain 3 luvun 20 §:ään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa pörssille säädettäisiin mahdollisuus poiketa hinnanmuutosvälisäännöistä kooltaan suurten toimeksiantojen osalta, sikäli kuin täsmäytys toteutettaisiin vallitsevien osto- ja myyntihintojen keskipisteessä.

Tarkempia säännöksiä kaupankäyntiin sovellettavista vapautuksista on annettu lisäksi rahoitusvälineiden markkinat asetuksen (EU) N: o 600/2014 4 artiklassa. Asetuksen mukaisesti ESMA laatii luonnokset standardeiksi, joissa määritellään muun muassa kunkin rahoitusvälineen osalta sellaisten suurten toimeksiantojen koko, jotka voidaan sääntelyn mukaisesti vapauttaa velvollisuudesta julkistaa tiedot ennen kaupantekoa.

4.1.4 Maksulaitoslaki

Maksulaitoslain 8 a §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi. Ilmoitusvelvollisuuden kynnysarvo perustuisi yhden kuukauden maksutapahtumien kokonaisarvon sijasta siihen, ylittäisikö maksutapahtumien kokonaisarvo 1 miljoonaa euroa edellisen 12 kuukauden aikana. Muutos johtuu siitä, että maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 2002/65/EY, 2009/110/EY ja 2013/36/EU ja asetuksen (EU) N:o 1093/2010 muuttamisesta sekä direktiivin 2007/64/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/2366 suomenkielinen versio 37 artiklan 2 kohdasta eroaa ainakin ruotsin, englannin ja saksan kieliversiosta. Ehdotettu muutos on jälkimmäisten kieliversioiden mukainen.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Kansainvälisen järjestelypankin (*Bank for International Settlements, BIS*) vuonna 2016 toteuttaman kyselyn mukaan Suomessa toimivien rahoituslaitosten OTC-valuutta- ja korkojohdannaiskaupan nimellisarvoinen päivävaihto oli huhtikuussa 2016 keskimäärin 16 miljardia Yhdysvaltain dollaria eli noin 14 miljardia euroa[20]. Suomalaiset johdannaismarkkinavastapuolet ovat kooltaan pieniä lukuun ottamatta joitakin luottolaitoksia ja työeläkeyhtiöitä. Suomessa ei ole keskusvastapuolia, mutta suomalaisten rahoitusmarkkinoiden kannalta keskeiset keskusvastapuolet ovat tärkeitä toimijoita suomalaisille pankeille ja muille keskusvastapuolissa määritysosapuolina toimiville rahoituslaitoksille.

Tarkasteluasetus

Tarkasteluasetuksella toteutettavien muutosten pääasialliset vaikutukset koskevat vastapuolten luokittelua ja määritysvelvollisuutta. Suurin osa EMIR-asetuksen soveltamisalaan kuuluvista suomalaisista toimijoista kuuluu pieniin finanssialan ulkopuolisiin toimijoihin. Useimmat suomalaisista finanssialan ulkopuolisista vastapuolista ovat pieniä finanssialan ulkopuolisia vastapuolia. EMIR-asetuksen voimaantulosta aina 21.6.2019 saakka niin sanotut 3 kategorian toimijat eli pienet finanssialan vastapuolet ja vaihtoehtorahastot, jotka ovat finanssialan ulkopuolisia

[20] OTC-valuuttakauppojen osalta katso Triennial Central Bank Survey Foreign exchange turnover in April 2016, Monetary and Economic Department, September 2016, taulukko 6, s. 14, saatavilla: https://www.bis.org/publ/rpfx16.htm ja OTC-korkojohdannaiskauppojen osalta katso Triennial Central Bank Survey OTC interest rate derivatives turnover in April 2016 Monetary and Economic Department, September 2016, taulukko 5, s. 12, saatavilla: https://www.bis.org/publ/rpfx16.htm

vastapuolia, olivat määräaikaisesti vapautettuja määritysvelvollisuudesta komission antamien delegoitujen asetusten[21] nojalla. Tämän poikkeuksen seurauksena osa kotimaisista toimijoista jäi määritysvelvollisuuden ulkopuolelle. Tarkasteluasetuksen myötä johdannaispositioiden laskentasäännöt sisältävät uusia helpotuksia, jotka vapauttavat osan toimijoista määritysvelvollisuudesta myös jatkossa. Tarkasteluasetus voi tuoda laskentasääntöjä soveltaville yrityksille kustannussäästöjä ja vähentää tarvetta rekrytoida sisäistä rahoitusosaamista, mikäli yhteisöt päättävät hyödyntää niitä koskevat helpotukset. Suomalaisista toimijoista ainoastaan muutaman suuren pankin ja työeläkeyhtiön johdannaispositiot saattavat olla niin suuria, että ne ylittävät kynnysarvot asetusmuutosten jälkeen.

Asetuksen myötä finanssialan ulkopuolisten vastapuolten raportointia on yksinkertaistettu, joka keventää osaltaan tällaisten toimijoiden hallinnollista taakkaa. Samalla kuitenkin finanssialan vastapuolen raportointivelvollisuus tiukkenee. Raportointivastuun kohdentuminen eri tavalla voi aiheuttaa johdannaismarkkinoilla toimiville yrityksille sopimusten uusimistarpeen. Lisäksi tarkasteluasetuksen tarjoama mahdollisuus vapautua konsernin sisäisiä johdannaissopimuksia koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta voi tuoda toimijoille kustannussäästöjä.

Valvonta-asetus

Valvonta-asetuksella ei nähdä olevan merkittäviä välittömiä taloudellisia vaikutuksia Suomeen. Finanssivalvonnalle tulevien uusien tehtävien ei arvioida vaativan muutoksia Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetussa laissa määriteltyihin EMIR-asetuksessa tarkoitettuja toimijoita koskeviin valvontamaksuihin.

Pk-yritysten listautumisasetus

Pk-yritysten listautumisasetuksen jäsenvaltio-option täytäntöönpanolla ei nähdä olevan merkittäviä välittömiä taloudellisia vaikutuksia Suomeen. Velvollisuus laatia hankekohtainen sisäpiiriluettelo pysyvien sisäpiiriläisten luettelon sijaan on omiaan lisäämään liikkeeseenlaskijoiden välittömiä hallinnollisia kustannuksia listan laatimiseen ja ylläpitoon liittyen. Toisaalta nykytilaan verrattuna jäsenvaltio-option käyttäminen ei tuo merkittäviä muutoksia liikkeeseenlaskijoiden hallinnollisiin kustannuksiin. Jäsenvaltio-option käyttäminen tuo välillisiä hyötyjä rahoitusmarkkinoiden tehostumisen myötä sisäpiiritiedon hallinnan ollessa tehokkaampaa. Hankekohtaisten sisäpiiriluetteloiden käyttäminen pienentää yhtäältä tietovuotojen riskiä ja toisaalta tehostaa Finanssivalvonnan valvontatyötä.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Tarkasteluasetus

Tarkasteluasetuksen myötä EMIR-asetukseen tehtävät muutokset voivat lisätä Finanssivalvonnan työmäärää, sillä valvonnan tulisi ulottua jatkossa kaikkien vastapuolten positiolaskelmiin myös sellaisissa tapauksissa, joissa ilmoitusta Finanssivalvonnalle ei ole tehty. Lisäksi määrityskynnysarvoihin ja niiden laskentaan liittyvien ilmoitusten määrä saattaa kasvaa. Konsernin

[21]Komission delegoitu asetus (EU) 2015/2205 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012 täydentämisestä määritysvelvollisuutta koskevilla teknisillä sääntelystandardeilla, saatavilla: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32015R2205 ja Komission delegoitu asetus (EU) 2017/751 delegoitujen asetusten (EU) 2015/2205, (EU) 2016/592 ja (EU) 2016/1178 muuttamisesta tiettyjen OTC-johdannaisia käsittelevien vastapuolten määritysvelvollisuuden noudattamista koskevan määräajan osalta, saatavilla: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_del/2017/751/oj

sisäisiä johdannaissopimuksia koskevien vapautusilmoitusten käsittely saattaa myös ainakin kertaluonteisesti sitoa viranomaisen resursseja. Tarkasteluasetuksen myötä Finanssivalvonnalle tulisi myös joitain uusia toimivaltuuksia, kuten mahdollisuus peruuttaa vapautus konsernin sisäisiä johdannaisia koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta, jos edellytykset eivät täyty (9 artiklan 1 kohdan kolmas ja neljäs alakohta). Lisäksi Finanssivalvonnalla olisi jatkossa mahdollisuus tietyin edellytyksin pyytää ESMAa toimittamaan komissiolle määritysvelvollisuuden keskeytystä koskeva pyyntö (6 a artikla), joka ei kuitenkaan käytännössä lisää valvovan viranomaisen työmäärää, sillä Suomessa ei ole rekisteröityä keskusvastapuolta. Tarkasteluasetuksen myötä Finanssivalvonnan työmäärän lisääntyisi arviolta 0,25 henkilötyövuodella. Euromääräisesti tämä aiheuttaisi arviolta noin 20 000 euron vuosittaiset kustannukset. Arvio ei sisällä työnantajamaksuja tai muita oheiskustannuksia.

Valvonta-asetus

Valvonta-asetuksen myötä EMIR-asetukseen tehtävät muutokset voivat lisätä Finanssivalvonnan työmäärää. Muutosten johdosta Finanssivalvonta osallistuu ESMAn perustaman kolmansien maiden keskusvastapuolten kollegion työhön, mikä saattaa lisätä henkilöstöresurssien tarvetta. Lisäksi ESMAn yhteyteen perustettava keskusvastapuolten valvontakomitea voi välillisesti kasvattaa Finanssivalvonnan työmäärää. Finanssivalvonta ei nykyisessä tilanteessa kuulu valvontakomitean kokoonpanoon, mutta valvontakomitea valmistelee tiettyjä päätöksiä ESMAn hallintoneuvostolle, johon Finanssivalvonta osallistuu. Kollegiotyön kautta Finanssivalvonnan uusiin työtehtäviin voivat yhdessä muiden kollegion jäsenten kanssa sisältyä muun muassa kolmannen maan keskusvastapuolen tunnustamisen peruuttamisen pyytäminen (25 m artikla), riskienhallinnan tärkeimpien toimien ulkoistamiseen liittyvä harkinta (35 artikla) ja kollegion lausuntojen laatimiseen osallistuminen (49 artikla). Valvonta-asetuksen 23 a artiklassa tarkoitetun viranomaisyhteistyön osalta Finanssivalvonnalle ei arvioida aiheutuvan merkittävää lisätyötä.

5 Lausuntopalaute

Valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinaosasto pyysi 9.9.2019 päivätyllä lausuntopyynnöllä tarkemmin yksilöidyiltä 14 vastaanottajalta[22] lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi Finanssivalvonnasta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Esitysluonnos julkaistiin samana päivänä valtioneuvoston hankesivuilla. Lausuntoaika päättyi 18.10.2019. Lausuntopyyntöön vastasi kymmenen tahoa, joista neljä antoi lausunnon. Annetut lausunnot ovat löydettävissä valtioneuvoston hankesivuilta[23].

Valtiovarainministeriö julkaisi lausuntokierroksella saadusta lausuntopalautteesta lausuntoyhteenvedon[24] valtioneuvoston hankesivuilla 1.11.2019. Lähes kaikki lausuntopalaute koski pk-yritysten listautumisasetusta. Arvopaperimarkkinalakiin ehdotettua pk-yritysten listautumisasetuksen jäsenvaltio-option käyttöönottoa pidettiin kannatettavana muun muassa markkinoiden luotettavuuden ja liikkeeseenlaskijoiden sekä sisäpiiriläisten oikeusturvan kannalta.

Toisaalta jäsenvaltio-option käyttöön ottoa pidettiin valitettavana, koska sen täytäntöönpanolla on välittömiä taloudellisia vaikutuksia suomalaisiin yrityksiin. Velvollisuus laatia hankekohtainen sisäpiiriluettelo pysyvien sisäpiiriläisten luettelon sijaan on omiaan lisäämään liikkeeseenlaskijoiden välittömiä hallinnollisia kustannuksia listan laatimiseen ja ylläpitoon liittyen, mutta

[22] https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=VM098:00/2019
[23] https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=VM098:00/2019
[24] https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=VM098:00/2019

aiheutuvia kustannuksia on pidettävänä vähämerkityksellisinä saavutettaviin hyötyihin nähden. Ensinnäkin nykytilaan verrattuna jäsenvaltio-option käyttäminen ei tuo merkittäviä muutoksia liikkeeseenlaskijoiden hallinnollisiin kustannuksiin. Toiseksi jäsenvaltio-option käyttäminen tuo välillisiä hyötyjä rahoitusmarkkinoiden tehostumisen myötä sisäpiiritiedon hallinnan ollessa tehokkaampaa. Hankekohtaisten sisäpiiriluetteloiden käyttäminen pienentää yhtäältä tietovuotojen riskiä ja toisaalta tehostaa Finanssivalvonnan valvontatyötä.

Lisäksi lausunnoissa kiinnitettiin huomiota siihen, että markkinoiden väärinkäyttöasetuksen (EU) N:o 596/2014 (*MAR*) mukaan sisäpiiritieto on pääsääntöisesti julkistettava mahdollisimman pian. Lisäksi MAR edellyttää dokumentoimaan sen, milloin sisäpiirintieto on syntynyt. Tämän huomion johdosta ehdotuksen perusteluihin tehtiin tekninen korjaus. Lausuntopalautteen pohjalta ei tehty muita muutoksia esityksen mukaisen säädöstekstin lopulliseen sisältöön.

6 Voimaantulo

Laki Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian ja viimeistään 1.4.2020. Tarkasteluasetusta on tullut sovellettavaksi 17.6.2019 lähtien, lukuun ottamatta eräitä 2 artiklassa tarkoitettuja poikkeuksia, joita sovelletaan 18.12.2019, 18.6.2020 ja 18.6.2021 alkaen. Valvonta-asetus on tullut sovellettavaksi 1.1.2020 lähtien.

Arvopaperimarkkinalain muutos ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.1.2021. Pk-yritysten listautumisasetuksen tuomat esiteasetuksen muutokset tulivat sovellettavaksi 31.12.2019. Markkinoiden väärinkäyttöasetuksen muutokset jäsenvaltio-optio mukaan lukien tulevat sovellettavaksi 1.1.2021.

Kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain muutos ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.4.2020. Vakavaraisuusdirektiivi on tullut sovellettavaksi 26.12.2019 alkaen. MIFID-direktiivin 49 artiklan 1 kohdan muutos tulee sovellettavaksi 26.3.2020.

7 Toimeenpano ja seuranta

Sekä tarkastelu- että valvonta-asetuksella muutetaan EMIR-asetuksen uudelleentarkastelulausekkeen sisältävää 85 artiklaa. Muutosten myötä komissio antaa kertomuksen Euroopan parlamentille ja neuvostolle asetusten soveltamisesta asetuksissa tarkemmin määritellyistä asiakokonaisuuksista. Lisäksi pk-yritysten listautumisasetuksella muutetaan MIFID-direktiivin 33 artiklaa. Muutoksen myötä komissio perustaa sidosryhmien edustajista koostuvan asiantuntijaryhmän pk-yritysten kasvumarkkinoiden onnistumisen ja toiminnan seuraamiseksi. Asiantuntijaryhmän raportti julkaistaan viimeistään 18 kuukauden kuluttua muutosasetuksen voimaantulon jälkeen.

8 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen 38 ja 40 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi rikemaksusta ja seuraamusmaksusta. Finanssivalvonta voi ehdotuksen mukaan määrätä kyseisiä rike- ja seuraamusmaksuja seuraamukseksi EMIR-asetuksessa säädettyjen velvollisuuksien rikkomisesta tai laiminlyönnistä.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkinnan mukaan tällaiset maksut eivät ole perustuslain 81 §:n mielessä sen paremmin veroja kuin maksujakaan vaan lainvastaisesta teosta määrättäviä sanktioluonteisia hallinnollisia seuraamuksia. Valiokunta on asiallisesti rinnastanut rangaistusluonteisen taloudellisen seuraamuksen rikosoikeudelliseen seuraamukseen (PeVL 14/2013 vp, PeVL 17/2012 vp, PeVL 9/2012 vp, PeVL 55/2005 vp ja PeVL 32/2005 vp). Hallinnollisen

seuraamuksen yleisistä perusteista on säädettävä perustuslain 2 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla lailla, koska sen määräämiseen sisältyy julkisen vallan käyttöä. Valiokunta on myös katsonut, että kyse on merkittävästä julkisen vallan käytöstä.

Laissa on täsmällisesti ja selkeästi säädettävä maksuvelvollisuuden ja maksun suuruuden perusteista sekä maksuvelvollisen oikeusturvasta samoin kuin lain täytäntöönpanon perusteista (PeVL 14/2013 vp, PeVL 17/2012 vp, PeVL 9/2012 vp, PeVL 57/2010 vp, PeVL 55/2005 vp ja PeVL 32/2005 vp). Vaikka perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimus ei sellaisenaan kohdistu hallinnollisten seuraamusten sääntelyyn, ei tarkkuuden yleistä vaatimusta kuitenkaan voida tällaisen sääntelyn yhteydessä sivuuttaa (PeVL 14/2013 vp, PeVL 17/2012 vp, PeVL 9/2012 vp, PeVL 57/2010 vp ja PeVL 74/2002 vp). Lisäksi säännösten tulee täyttää sanktioiden oikeasuhtaisuuteen liittyvät vaatimukset (katso esimerkiksi PeVL 28/2014 vp ja PeVL 15/2014 vp).

Lakiehdotukseen sisältyvät säännökset hallinnollisesta seuraamusmaksusta vastaavat luonteeltaan ja sisällöltään voimassa olevaan lainsäädäntöön jo sisältyviä säännöksiä, jotka on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (esimerkiksi PeVL 55/2005 vp, PeVL 32/2005 vp, PeVL 17/2012 vp ja PeVL 15/2016 vp).

Edellä esitetyin perustein ehdotetut lait voidaan käsitellä tavallisessa lain säätämisjärjestyksessä.

Ponsi

Koska johdannaismarkkinoita, keskusvastapuolten valvontaa, pk-yritysten listautumista ja vakavaraisuusvalvontaa koskevissa asetuksissa on säännöksiä, jotka ehdotetaan pantavaksi täytäntöön lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1.

Laki

Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 5 §:n 1 momentin 21 kohta, 38 §:n 1 momentin 4 kohta, 40 §:n 2 momentin 1 kohta, 41 a §:n 12 momentti ja 50 d §, sellaisina kuin ne ovat, 5 §:n 1 momentin 21 kohta, 38 §:n 1 momentin 4 kohta ja 50 d § laissa 254/2013, 40 §:n 2 momentin 1 kohta laissa 1071/2017 sekä 41 a §:n 12 momentti laissa 1229/2018, seuraavasti:

5 §

Muut finanssimarkkinoilla toimivat

Muulla finanssimarkkinoilla toimivalla tarkoitetaan tässä laissa:

— —

21) OTC-johdannaisista, keskusvastapuolista ja kauppatietorekistereistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012, jäljempänä *markkinarakennetoimija-asetus*, 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua kauppatietorekisteriä, 8 kohdassa tarkoitettua finanssialalla toimivaa vastapuolta, 9 kohdassa tarkoitettua finanssialan ulkopuolista vastapuolta, 10 kohdassa tarkoitettua eläkejärjestelmää, 14 kohdassa tarkoitettua määritysosapuolta ja 15 kohdassa tarkoitettua asiakasta;

— —

38 §

Rikemaksu

Finanssivalvonta määrää rikemaksun sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta:

— —

4) laiminlyö tai rikkoo markkinarakennetoimija-asetuksen 4 artiklan 3 a kohtaa määrityspalveluiden tarjoamisesta reiluin, kohtuullisin, syrjimättömin ja avoimin kaupallisin ehdoin, 5 artiklaa määritysvelvollisuutta koskevasta menettelystä, 7 artiklaa keskusvastapuoleen pääsystä, 8 artiklaa markkinapaikkaan pääsystä, 9 artiklaa raportointivelvollisuudesta tai 11 artiklaa sellaisia OTC-johdannaissopimuksia koskevista riskienpienentämistekniikoista, joita ei määritetä keskusvastapuolessa;

— —

40 §

Seuraamusmaksu

— —

Seuraamusmaksu määrätään myös sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö tai rikkoo:

1) markkinarakennetoimija-asetuksen 4 artiklan 1 tai 3 kohdan säännöstä finanssialalla toimivan tai finanssialan ulkopuolisen vastapuolen tekemien OTC-johdannaisten määritysvelvollisuudesta, 4 a artiklan 1 tai 2 kohdan säännöstä finanssialalla toimivan vastapuolen tekemien OTC-johdannaisten määritysvelvollisuudesta ja ilmoitusvelvollisuudesta taikka 10 artiklan 1 tai 2 kohdan säännöstä finanssialan ulkopuolisen vastapuolen tekemien OTC-johdannaisten määritysvelvollisuudesta ja ilmoitusvelvollisuudesta;

— —

41 a §

Seuraamusmaksun enimmäismäärä eräissä tapauksissa

— —

Jos 10 momentissa tarkoitettu seuraamusmaksu koskee viitearvoasetuksen 11 artiklan 1 kohdan d alakohdan tai 4 kohdan rikkomista, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään joko kaksi prosenttia oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai enintään 250 000 euroa sen mukaan, kumpi on suurempi. Luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään 100 000 euroa.

— —

50 d §

Toiminta markkinarakennetoimija-asetuksessa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena

Finanssivalvonta toimii markkinarakennetoimija-asetuksen 10 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuna viranomaisena ja 22 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna asetuksen noudattamista valvovana toimivaltaisena viranomaisena. Finanssivalvonta vastaa mainitun asetuksen 23, 23 a, 24, 83 ja 84 artiklassa tarkoitetusta viranomaisten välisestä yhteistyöstä ja tietojenvaihdon yhteensovittamisesta.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

2.

Laki

arvopaperimarkkinalain 12 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään arvopaperimarkkinalain (746/2012) 12 lukuun siitä lailla 1074/2017 kumotun 2 §:n tilalle uusi 2 § seuraavasti:

12 luku

Markkinoiden väärinkäyttö

2 §

Pk-yritysten kasvumarkkinalla kaupankäynnin kohteena olevan rahoitusvälineen liikkeeseenlaskijan sisäpiiriluettelot

Pk-yritysten kasvumarkkinalla kaupankäynnin kohteena olevan rahoitusvälineen liikkeeseenlaskijan on sisällytettävä sisäpiiriluetteloihinsa kaikki markkinoiden väärinkäyttöasetuksen 18 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetut henkilöt.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain 3 luvun 20 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain (1070/2017) 3 luvun 20 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

3 luku

Säännellyn markkinan toiminnan järjestäminen

20 §

Hinnanmuutosvälit

— —

Hinnanmuutosvälien soveltaminen ei saa estää pörssiä täsmäyttämästä vallitsevien osto- ja myyntihintojen keskipisteessä sellaisia toimeksiantoja, jotka ovat kooltaan suuria.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

maksulaitoslain 8 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maksulaitoslain (297/2010) 8 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 890/2017, seuraavasti:

8 a §

Ilmoitusvelvollisuus lain soveltamisalaan kuulumattomasta palvelusta

Edellä 2 §:n 4 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua palvelua tarjoavan on esitettävä Finanssivalvonnalle kuvaus palvelusta ja ilmoitettava millä mainituissa kohdissa säädetyllä perusteella tätä lakia ei sovelleta palveluun. Kuvaus on annettava ja ilmoitus tehtävä, jos maksuvälineellä toteutettujen maksutapahtumien 12 edeltävän kuukauden kokonaisarvo on yli 1 miljoonaa euroa. Finanssivalvonnan on kuvauksen saatuaan päätettävä, täyttyykö rajattua verkkoa koskeva edellytys, ja jos ei, ilmoitettava päätöksestään kyseiselle henkilölle.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

Helsingissä 13.2.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Valtiovarainministeri Katri Kulmuni

Liite
Rinnakkaistekstit

1.

Laki

Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 5 §:n 1 momentin 21 kohta, 38 §:n 1 momentin 4 kohta, 40 §:n 2 momentin 1 kohta, 41 a §:n 12 momentti ja 50 d §, sellaisina kuin ne ovat, 5 §:n 1 momentin 21 kohta, 38 §:n 1 momentin 4 kohta ja 50 d § laissa 254/2013, 40 §:n 2 momentin 1 kohta laissa 1071/2017 sekä 41 a §:n 12 momentti laissa 1229/2018, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
5 §	5 §
Muut finanssimarkkinoilla toimivat	*Muut finanssimarkkinoilla toimivat*
Muulla finanssimarkkinoilla toimivalla tarkoitetaan tässä laissa:	*Muulla finanssimarkkinoilla toimivalla* tarkoitetaan tässä laissa:
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
21) OTC-johdannaisista, keskusvastapuolista ja kauppatietorekistereistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012, jäljempänä *markkinarakennetoimija-asetus*, 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua kauppatietorekisteriä, 8 kohdassa tarkoitettua finanssialalla toimivaa vastapuolta, 9 kohdassa tarkoitettua finanssialan ulkopuolista vastapuolta ja 10 kohdassa tarkoitettua eläkejärjestelmää;	21) OTC-johdannaisista, keskusvastapuolista ja kauppatietorekistereistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012, jäljempänä *markkinarakennetoimija-asetus*, 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua kauppatietorekisteriä, 8 kohdassa tarkoitettua finanssialalla toimivaa vastapuolta, 9 kohdassa tarkoitettua finanssialan ulkopuolista vastapuolta, 10 kohdassa tarkoitettua eläkejärjestelmää, *14 kohdassa tarkoitettua määritysosapuolta ja 15 kohdassa tarkoitettua asiakasta*;
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
38 §	38 §
Rikemaksu	*Rikemaksu*
Finanssivalvonta määrää rikemaksun sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta:	Finanssivalvonta määrää rikemaksun sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta:
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
4) laiminlyö tai rikkoo markkinarakennetoimija-asetuksen 5 artiklaa määritysvelvollisuutta koskevasta menettelystä, 7 artiklaa keskusvastapuoleen pääsystä, 8 artiklaa markkinapaikkaan pääsystä, 9 artiklaa raportointivelvollisuudesta tai 11 artiklaa sellaisia OTC-johdannaissopimuksia koskevista riskienpienentämistekniikoista, joita ei määritetä keskusvastapuolessa;	4) laiminlyö tai rikkoo markkinarakennetoimija-asetuksen *4 artiklan 3 a kohtaa määrityspalveluiden tarjoamisesta reiluin, kohtuullisin, syrjimättömin ja avoimin kaupallisin ehdoin,* 5 artiklaa määritysvelvollisuutta koskevasta menettelystä, 7 artiklaa keskusvastapuoleen pääsystä, 8 artiklaa markkinapaikkaan pääsystä, 9 artiklaa raportointivelvollisuudesta tai 11 artiklaa sellaisia OTC-johdannaissopimuksia koskevista riskienpienentämistekniikoista, joita ei määritetä keskusvastapuolessa;
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
40 §	40 §
Seuraamusmaksu	*Seuraamusmaksu*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Seuraamusmaksu määrätään myös sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö tai rikkoo: 1) markkinarakennetoimija-asetuksen 4 artiklan 1 tai 3 kohdan säännöstä finanssimarkkinoilla toimivan vastapuolen tekemien OTC-johdannaisten määritysvelvollisuudesta taikka 10 artiklan 1 kohdan säännöstä finanssialan ulkopuolisen vastapuolen tekemien OTC-johdannaisten määritysvelvollisuudesta ja ilmoitusvelvollisuudesta;	Seuraamusmaksu määrätään myös sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö tai rikkoo: 1) markkinarakennetoimija-asetuksen 4 artiklan 1 tai 3 kohdan säännöstä *finanssialalla* toimivan *tai finanssialan ulkopuolisen* vastapuolen tekemien OTC-johdannaisten määritysvelvollisuudesta, *4 a artiklan 1 tai 2 kohdan säännöstä finanssialalla toimivan vastapuolen tekemien OTC-johdannaisten määritysvelvollisuudesta ja ilmoitusvelvollisuudesta* taikka 10 artiklan 1 *tai 2* kohdan säännöstä finanssialan ulkopuolisen vastapuolen tekemien OTC-johdannaisten määritysvelvollisuudesta ja ilmoitusvelvollisuudesta;
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
41 a §	41 a §
Seuraamusmaksun enimmäismäärä eräissä tapauksissa	*Seuraamusmaksun enimmäismäärä eräissä tapauksissa*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Jos edellä 10 momentissa tarkoitettu seuraamusmaksu koskee markkinoiden väärinkäyttöasetuksen 11 artiklan 1 kohdan d alakohdan tai 4 kohdan rikkomista, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään joko kaksi prosenttia oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta	Jos 10 momentissa tarkoitettu seuraamusmaksu koskee *viitearvoasetuksen* 11 artiklan 1 kohdan d alakohdan tai 4 kohdan rikkomista, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään joko kaksi prosenttia oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai enintään

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
tai enintään 250 000 euroa sen mukaan, kumpi on suurempi. Luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään 100 000 euroa.	250 000 euroa sen mukaan, kumpi on suurempi. Luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään 100 000 euroa.
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
50 d §	50 d §
Toiminta markkinarakennetoimija-asetuksessa tarkoitettuna toimivaltaisen viranomaisena	*Toiminta markkinarakennetoimija-asetuksessa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena*
Finanssivalvonta toimii markkinarakennetoimija-asetuksen 10 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuna viranomaisena ja 22 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna asetuksen noudattamista valvovana toimivaltaisena viranomaisena. Finanssivalvonta vastaa mainitun asetuksen 23, 24, 83 ja 84 artiklassa tarkoitetusta viranomaisten välisestä yhteistyöstä ja tietojenvaihdon yhteensovittamisesta.	Finanssivalvonta toimii markkinarakennetoimija-asetuksen 10 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuna viranomaisena ja 22 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna asetuksen noudattamista valvovana toimivaltaisena viranomaisena. Finanssivalvonta vastaa mainitun asetuksen 23, *23 a*, 24, 83 ja 84 artiklassa tarkoitetusta viranomaisten välisestä yhteistyöstä ja tietojenvaihdon yhteensovittamisesta.
	_____
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

arvopaperimarkkinalain 12 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään arvopaperimarkkinalain (746/2012) 12 lukuun siitä lailla 1074/2017 kumotun 2 §:n tilalle uusi 2 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
12 luku	12 luku
Markkinoiden väärinkäyttö	**Markkinoiden väärinkäyttö**
2 §	2 §

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	Pk-yritysten kasvumarkkinalla kaupankäynnin kohteena olevan rahoitusvälineen liikkeeseenlaskijan sisäpiiriluettelot
	Pk-yritysten kasvumarkkinalla kaupankäynnin kohteena olevan rahoitusvälineen liikkeeseenlaskijan on sisällytettävä sisäpiiriluetteloihinsa kaikki markkinoiden väärinkäyttöasetuksen 18 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetut henkilöt.
	_____
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain 3 luvun 20 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain (1070/2017) 3 luvun 20 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
3 luku	3 luku
Säännellyn markkinan toiminnan järjestäminen	**Säännellyn markkinan toiminnan järjestäminen**
20 §	20 §
Hinnanmuutosvälit	*Hinnanmuutosvälit*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
	Hinnanmuutosvälien soveltaminen ei saa estää pörssiä täsmäyttämästä vallitsevien osto- ja myyntihintojen keskipisteessä sellaisia toimeksiantoja, jotka ovat kooltaan suuria.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	_____ *Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20* .

4.

Laki

maksulaitoslain 8 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maksulaitoslain (297/2010) 8 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 890/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
8 a §	8 a §
Ilmoitusvelvollisuus lain soveltamisalaan kuulumattomasta palvelusta	*Ilmoitusvelvollisuus lain soveltamisalaan kuulumattomasta palvelusta*
Edellä 2 §:n 4 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua palvelua tarjoavan on esitettävä Finanssivalvonnalle kuvaus palvelusta ja ilmoitettava millä 1 tai 2 kohdassa säädetyllä perusteella tätä lakia ei sovelleta palveluun. Kuvaus on annettava ja ilmoitus tehtävä jos maksuvälineellä toteutettujen maksutapahtumien 12 edeltävän kuukauden kokonaisarvo on yli 1 miljoonaa euroa kuukaudessa. Finanssivalvonnan on kuvauksen saatuaan päätettävä täyttyykö rajattua verkkoa koskeva edellytys, ja jos ei, ilmoitettava päätöksestään kyseiselle henkilölle.	Edellä 2 §:n 4 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua palvelua tarjoavan on esitettävä Finanssivalvonnalle kuvaus palvelusta ja ilmoitettava millä *mainituissa kohdissa* säädetyllä perusteella tätä lakia ei sovelleta palveluun. Kuvaus on annettava ja ilmoitus tehtävä, jos maksuvälineellä toteutettujen maksutapahtumien 12 edeltävän kuukauden kokonaisarvo on yli 1 miljoonaa euroa. Finanssivalvonnan on kuvauksen saatuaan päätettävä, täyttyykö rajattua verkkoa koskeva edellytys, ja jos ei, ilmoitettava päätöksestään kyseiselle henkilölle.
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —
	_____ *Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20* .